

Arkitektur i samarbete

ett examensarbete av Tora Pederby
handledare: Paulina Prieto de la Fuente
examinator: Emma Nilsson

*Tack till scoutkåren för
tid och engagemang!*

Kurs: AAHM01: Examensarbete i arkitektur/Degree Project in Architecture, LTH

Titel: *Arkitektur i samarbete / Working Together as a Way of Making Architecture*

År: 2020-2021

Författare: Tora Pederby

Examinator: Emma Nilsson

Handledare: Paulina Prieto de la Fuente

Sammanfattning

I maj 2020 tog jag kontakt med en scoutkår med en förfrågan om samarbete inom ramen för mitt examensarbete i arkitektur. Jag ville ha en samarbetspartner som var utanför arkitektvärlden för att testa mina kunskaper i ett annat sammanhang än arkitektskolan. Scoutkåren sa ja och under hösten 2020 har vi samarbetat kring ett projekt. Utgångspunkten var att vi skulle bygga en ny eldstad med sittplatser men projektet landade senare i flyttbara möbler, närmare bestämt bänkar.

Jag har velat skifta fokus från den slutgiltiga formens uttryck till processen som leder fram till arkitektur. I samarbetet med scoutkår har jag kunnat följa en process från det tänkt, en idé till det fysiskt byggda, form. Genom projektet har jag behövt förhålla mig till olika aktörers påverkan som ändrat förutsättningarna, utarbetat en gestaltning där jag tagit fasta på scouters sätt att bygga, presenterat min gestaltning för scoutkåren och sedan byggt en prototyp till den bänk som vi skulle bygga flera av tillsammans. Bänkbygget fick skjutas upp på grund av den ökande smittspridningen under covid-19-pandemin november 2020 men i skrivande stund, februari 2021, planerar scoutkåren att bygga bänkar i april 2021.

Processen fram till bänkarna är beskrivna som gestaltningsmoment där jag dyker ner i enskilda delar av gestaltningsprocessen. Beskrivningen blir ett bidrag till hur arkitekter kan lära sig av processen.

Abstract

In May 2020 I asked a group of scouts to collaborate on an architectural project as part of my degree project in architecture. The scouts said yes and in the autumn of 2020 we have worked together on a small scale architectural intervention. In the beginning the idea was to build a new fireplace with seating but the project later turned into portable furniture.

In my work I want to shift focus from the expression of the form to the process that precedes architecture. The process of design is described thoroughly to contribute to how architects can learn from the design process. By working together with a group of scouts I have been able to follow a process from an idea, a thought, to a physical, built form. During the project, I needed to relate to the influence of different actors who changed the projects conditions, elaborated a design that was inspired by way scouts' build, presented my design to the group of scouts, and then built a prototype for the bench that we would build together. Due to the ongoing covid19-pandemic, the building of the benches had to be postponed. The scouts plan to build the benches in April 2021.

Innehåll	
Sammanfattning.....	2
Abstract.....	4
Inledning.....	8
Introduktion till läsaren.....	12
Arkitektur i samarbete.....	14
Erfarenheter från praktik.....	14
Arkitektbubblan.....	16
Byt penna.....	17
Lära sig av processen.....	18
Scouter bygger.....	19
Småskaligt, kollektivt, självbyggeri.....	21
Utbildningsbubblan.....	22
Process utan ritningar och skissande som byggande..	24
Processen fram till en form.....	26
Aktörers påverkan.....	28
Processen.....	32
Samarbetet.....	32
Gestaltningmoment.....	32
Lägerbålsplatsen.....	33
Gestaltningmoment 1: Platsen.....	36
Gestaltningmoment 2: Övningen.....	48
Gestaltningmoment 3: Lägerbålslösningar.....	60
Vägskäl.....	67
Naturreservatets inträde.....	70
Flyttbarhet.....	73
Gestaltningmoment 4: Bänkundersökning.....	76
Gestaltningmoment 5: Bänk-skisser.....	82
Gestaltningmoment 6: Möbel-modeller.....	84
Gestaltningmoment 7: Möbelcollage.....	89
Gestaltningmoment 8: Budgeterade bänkar.....	98
Gestaltningmoment 9: Förslag.....	103
Gestaltningmoment 10: Prototypbygge.....	110
Gestaltningmoment 11: Instruktion.....	121
Aktörs-diagram.....	128
Avslutande del.....	133
Reflektion.....	138
Källor.....	144
Bilagor.....	145
Förslaget.....	145
Instruktionen.....	149

Inledning

Som nybliven arkitektstudent trampade jag sönder en veteåker. Det var hösten 2015 och jag hade precis påbörjat min utbildning på arkitektskolan i Lund. Min ateljé, en sammansättning av studenter från första och andra årskursen, hade åkt på studieresa till Landskrona och fiskeläget Borstahusen. I en första uppgift tänkt för att få oss att lära känna varandra skulle vi skapa en installation ute i naturen. Borstahusen ligger vackert precis vid havet med närhet till både skog och åkermark. Min grupp beslöt sig för att skapa en installation på en veteåker. Ganska snart hade vi börjat göra en öppen plats bland det höga vetet genom att trampa grödan platt. Det känns som att jag i hela mitt liv vetat att det aldrig är okej att gå på en åker där det växer gröda eftersom grödan i egenskap av mat åt boskap och inkomst till bonden är närmast helig. Jag minns att jag försökte hävda att vårt söndertrampande av vetet inte kändes bra men tystades snabbt av några mer bestämda studenter från andra året. Jag var bara en förstaårsstudent på arkitektskolan och gjorde inte min röst hörd. Känslan var som att allt jag kunnat och vetat om världen runnit ur mig, och jag vågade inte heller vägra att vara med på denna aktivitet som jag egentligen kände var helt fel. I vilket annat sammanhang som helst hade jag aldrig gått med på att göra det vi gjorde.

Denna erfarenhet från min arkitektutbildning är ett exempel på hur kunskaper både förloras och fås under arkitektutbildningens gång. Några av andraårsstudenterna i min grupp hade redan internaliserat en hållning av att en arkitekt skapar ren form och på så sätt inte behöver förhålla sig till verkligheten och dess komplexitet. De hade tappat bort att de behövde förhålla sig till verkligheten av deras formskapande som i detta fall var en bonde som blev av med sin inkomst när vetet blev förstört.

I mitt examensarbete har jag velat röra mig utanför arkitektskolans värld och bort från idén att form kan skapas i ett vakuum. Därför

inledde jag ett samarbete med en extern part, en scoutkår, kring ett arkitekturprojekt. Jag har varit intresserad av hur form faktiskt blir till, genom att inte anta att arkitekten ensam skapar form, och har därför velat följa en process hela vägen från det tänkta, en idé till en byggd, fysisk form. Min erfarenhet, som jag fått när jag arbetat på arkitektkontor, är att det är väldigt intressant och lärorikt att få ta del av processen som leder till en byggd form. Ibland mer lärorikt och intressant än att studera själva den byggda formen, vilket får sägas vara det mer förekommande sätt att lära sig om arkitektur. Genom att följa processen fram till den byggda formen nära kan jag beskriva och visa upp min process, istället för att fokus riktas på den byggda formen. Att visa upp processen är mitt bidrag till hur arkitekter kan prata om och lära sig av processen.

Introduktion till läsaren

Mitt examensarbete har kommit att bli både ett skrivet, mer teoretiskt arbete och ett praktiskt gestaltningsprojekt. Detta återspeglas i rapportens upplägg. Först kommer en längre text, *arkitektur i samarbete*, där jag redogör för de erfarenheter och tankar som varit basen till mitt arbete. Sedan kommer delen som heter *processen*, där jag i utvalda gestaltningsmoment redogör för min gestaltningsprocess. Sist kommer en *avslutande del* där jag sammanställer de lärdomar och reflektioner examensarbetet har gett.

Arkitektur i samarbete

Denna text handlar om den erfarenhets- och kunskapsbas som detta examensarbete bygger vidare på. Den röda tråden är jag, mer specifikt mina erfarenheter från arkitektskolans värld, från att arbeta på arkitektkontor och att som scout bygga och vara del av en ideell verksamhet. Texten handlar också om mina åsikter kring arkitektur som i sin tur formats av mina erfarenheter. Som stöd för mina tankegångar men också för att utmana och fördjupa dem använder jag mig av litteratur. Två böcker har varit speciellt viktiga, *Architecture Depends* av Jeremy Till (2009) och *Mapping Controversies in Architecture* (2012) av Albena Yaneva. *Architecture Depends* har varit till hjälp med att sätta mina egna erfarenheter som arkitektstudent och blivande arkitekt i ett sammanhang. *Mapping Controversies in Architecture* har främst varit ett stöd för att utarbeta min arbetsmetod.

Erfarenheter från praktik

Under hösten 2019 arbetade jag som praktikant på arkitektkontoret Al Borde i Quito, Ecuador. Mitt examensarbete är på många sätt inspirerat av deras arbetssätt. Al Borde är ett litet arkitektkontor som drivs av de fyra grundarna. Kontoret följer de flesta av sina projekt väldigt nära från start till slut och är ibland med och bygger själva. De arbetar främst med lokala och billiga material. Det finns en drivande tanke på kontoret att det får ta den tid det tar att gestalta. Genom dokumentären *Hacer mucho con poco* (min översättning: Att göra mycket med lite) och deras medverkan på Venedigbiennalen 2016 har de blivit internationellt kända.

Al Borde jobbar mestadels med småskaliga projekt, såsom privata villor och renoveringar av bostäder, där kontoret är med och följer hela processen från första skissen till färdig byggnad. Byggbranschen är inte lika specialiserad i Ecuador som i Sverige utan arkitektens roll är bredare. Under byggnadsfasen av projekten har Al Borde en egen snickare de anlitar som ansvarig för bygget och det finns ett nära samarbete mellan snickare och

arkitekterna. Kontoret anlitar även en ingenjör som stöd i de tekniska detaljerna, även om arkitekterna själva ritat de tekniska ritningarna. Dessa två, ingenjören och snickaren, är i princip de enda konsulter som tas in. Arkitektrollen innefattar ett större tekniskt kunnande än i Sverige. Kombinationen av att arkitekter har större kunskaper om teknik och konstruktion, och att det inte finns så många andra inblandade som är experter på sitt gör att arkitektrollen blir friare. Den friheten innebär också att ett stort ansvar läggs på arkitekten.

Något jag tagit med mig från min tid på Al Borde är en syn på arkitektur som även införlivar ekonomi och konstruktion som viktiga beståndsdelar i arkitektur. Ekonomi och konstruktion är inte separata delar som stöder arkitekturen, utan en fundamental del av själva arkitekturen. Det var inspirerande att se hur ett stort tekniskt kunnande var en drivkraft i gestaltningen. Från det jag såg på kontoret tar jag även med mig insikten att man inte alltid måste vara expert för att lösa en uppgift. När jag arbetade på Al Borde förstod jag också att det är tillfredställande att få se det arbete som utförs bli till något konkret. På kontoret blev det möjligt då arkitekten fick vara med i hela kedjan från det tänkta till en fysisk form som gick att ta på. Detta arbetssätt blir också till en kunskapsinhämtning då det sker en utvärdering som kommer av sig själv när kontoret varit så nära det som byggts, och sedan får se slutresultatet. Utvärderingen kan tas med in i nästa projekt.

Mina erfarenheter från arbetet på Al Borde har på många sätt varit en start för de tankar jag har utvecklat i examensarbetet. Min önskan om att röra mig utanför arkitektskolan och hitta mitt eget arbetssätt som arkitekt kommer från att ha sett en arkitekturpraktik från insidan. Albena Yaneva skriver i boken *Made by the Office of Metropolitan Architecture, An Ethnography of Design* (2009) om den undersökning av arkitektkontoret OMA:s dagliga arbete som hon företog under åren 2002-2004.

“We ought to ignore references to architectural theory, to society or culture as prevailing forces of explanation. We rather need to look at the ordinary forces and conditions of experience, to follow the designers in the office and the paths their work has traced. We must track the way their actions spread and the way architects make sense of their world-building activities, the routines, mistakes, and workaday choices usually considered of lesser importance for judging the meaning of a building. In so doing, we can arrive at a better understanding of OMA’s design by the means of a detour to design experience. (Yaneva, 2009. s. 28)

På likande sätt som Yaneva fick se ett arkitektkontor från insidan fick jag chansen att på nära håll se och lära av Al Bordes arbetssätt. Att få följa projekt så nära som jag gjorde på Al Borde och se processen som leder fram till en form skapade ett intresse för själva gestaltungsprocessens påverkan på den byggda formen.

Arkitektbubblan

Titeln till Jeremy Tills bok *Architecture Depends* antyder att arkitektur beror. Till menar att arkitektur och arkitektpraktiken är något som är ytterst beroende av världen runtomkring. Arkitektpraktiken styrs av det Till benämner som *contingency* (i min översättning: det oförutsägbara, det som inte kan planeras). Till skriver vidare att arkitekter undviker det oförutsägbara genom att sluta sig inåt i en stängd värld där allt förutses kunna planeras. Han skiljer mellan arkitektprofessionen och arkitektpraktiken, där professionen är den inneslutna, stängda världen medan praktiken arbetar i den yttre världen som är full av det oförutsägbara.

Jeremy Till talar om en diskrepans mellan den kunskap som behövs för att definiera professionen och den kunskap som behövs för att arbeta som arkitekt idag. Arkitektprofessionen och arkitektpraktiken är två olika saker men behandlas ofta som en

och samma sak. Arkitektprofessionen är intern och definieras i ett slutet rum, medan arkitektpraktiken är en del av ett externt nätverk, och på så sätt måste vara beroende av externa faktorer. Den kunskap som utvecklas för att tillgodose de interna behoven är en väldigt specifik kunskap, och inte alls samma kunskap som behövs för att hantera externa oförutsägbara händelser, menar Till.

Denna dualitet mellan en inestängd värld och en yttre verklighet, som Till beskriver genom uppdelningen i profession och praktik, har på många sätt varit startpunkten för mitt arbete. Under arbetets gång har jag fått en mer problematisk syn på uppdelandet, även om jag kan hålla med i vissa av Tills resonemang. Att det finns en arkitektprofession som har ett eget språk, ofta liknande åsikter och synsätt håller jag med om. För mig är inte praktiken och professionen två stängda grupperingar i motsatsförhållanden utan gränserna är flytande. I mitt arbete har jag varit både arkitekt och scout och på sätt även märkt av andra uppdelningar i olika världar. Scouternas värld är på många sätt stängd för den som inte är scout, på samma sätt som arkitektens värld stänger ute. I mitt arbete har jag sett hur dessa olika världar möts och jag har behövt förhålla mig till båda.

Byt penna

Under mitt första projektarbete på arkitektskolan uppmuntrades vi till att använda oss av en skissbok. Jag har alltid tyckt om att rita och måla och jobbade därför glatt på med mitt skissande. Till skolan hade jag tagit med allt material av pennor och färg jag samlat på mig under många år och jag skissade med blyerts, tuschpenna och målade akvarell. När vi jobbat på projektet att tag skulle vi lämna in vår skissbok till lärarna så att de kunde se var vi befann oss i projektet. Skissboken kom sedan tillbaka med kommentarer och jag kommer fortfarande ihåg mina. På en post-it-lapp i rött bläck stod det ”ett sätt att komma fram i skissandet är att byta penna”. Idén om att en ny penna kan vara

det som för ett projekt framåt har följt med mig under mina år på arkitektskolan. Tanken på att penna styr gestaltningen på liknande sätt som jag är spännande, och lösgör från något slags ego och press. Det är inte alltid så att jag behöver tänka mer eller göra bättre utan ibland behöver jag bara byta penna. Gestaltningprocessen och hur arkitekter arbetar kan få vara sitt eget svar på varför en form blir som den blir. Det är inte nödvändigt att leta efter externa förklaringar till arkitektur utan det intressanta kan finnas i ett kontors interna gestaltningprocess (Yaneva 2009, s. 25).

Lära sig av processen

Hur lär vi oss om arkitektur på bästa sätt? Under min tid på arkitektutbildningen har vi ofta studerat själva byggnaden, ett resultat av en komplex process. Byggnaden studeras på plats eller via ritningar och annan information. Mycket finns att lära av att studera en byggnad och det är ett relevant sätt att lära kring arkitektur. Som ett viktigt komplement kan arkitekter kan lära sig av processen fram till slutresultatet och hur den tedde sig. Det är inte alltid lätt att hitta information kring processen och kanske visar det på hur mycket viktigare slutresultatet anses vara inom arkitektprofessionen.

Det som går att lära av att studera den byggda formen kan sägas vara av vikt för professionen medan det vi kan lära av processen är av större vikt för praktiken. Som en arkitekt i praktiken är det av vikt att lära sig hur det är att förhålla sig till en beställare, på vilket sätt ekonomi spelar roll, hur lagar påverkar arkitektutövningen och mycket annat. Att förstå processen fram till slutresultatet är på samma sätt viktigt med mycket annat skapande. Om jag vill sticka en tröja spelar det ingen roll hur många fina tröjor jag tittar på om jag inte kan förstå mönstret för att sticka en tröja. Det blir ett blint stirrande på en fysisk form i förhoppning om att de ska leda till en liknande fysisk form. Att studera en form som jag vill efterlikna säger mig inget om processen dit. Arkitekter behöver lära sig nya

sätt att förstå processen bakom en byggnads form, för att inse processens relevans för den byggda formen.

Mitt intresse för processen fram till fysisk form började när jag tog mig utanför arkitektskolan och gjorde min praktik på Al Borde. Jag lärde mig mycket av att följa ett arkitektkontors arbete på mycket nära håll och se processen fram till det byggda. Ett exempel är ett ekologiskt hus som var under byggnation när jag gjorde min praktik. Övergången från ritande till byggande var flytande. Det nära samarbetet med snickaren möjliggjorde att alla ritningar inte behövde vara klara innan bygget kunde påbörjas. Vissa lösningar kunde utformas genom ett samarbete mellan arkitekt och snickare på plats. Andra ritningar färdigställdes precis innan just den delen av huset skulle börja byggas och ritningarna överlämnades till snickaren kontinuerligt. Beställaren till det ekologiska huset ville själv skapa en experimentell och miljövänlig arkitektur och jag märkte hur stor skillnad det gjorde för arkitekternas arbete. Då beställaren också ville hitta nya och annorlunda lösningar, blev det enklare för arkitekterna på Al Borde att föreslå sådant som skiljde sig från konventionella lösningar.

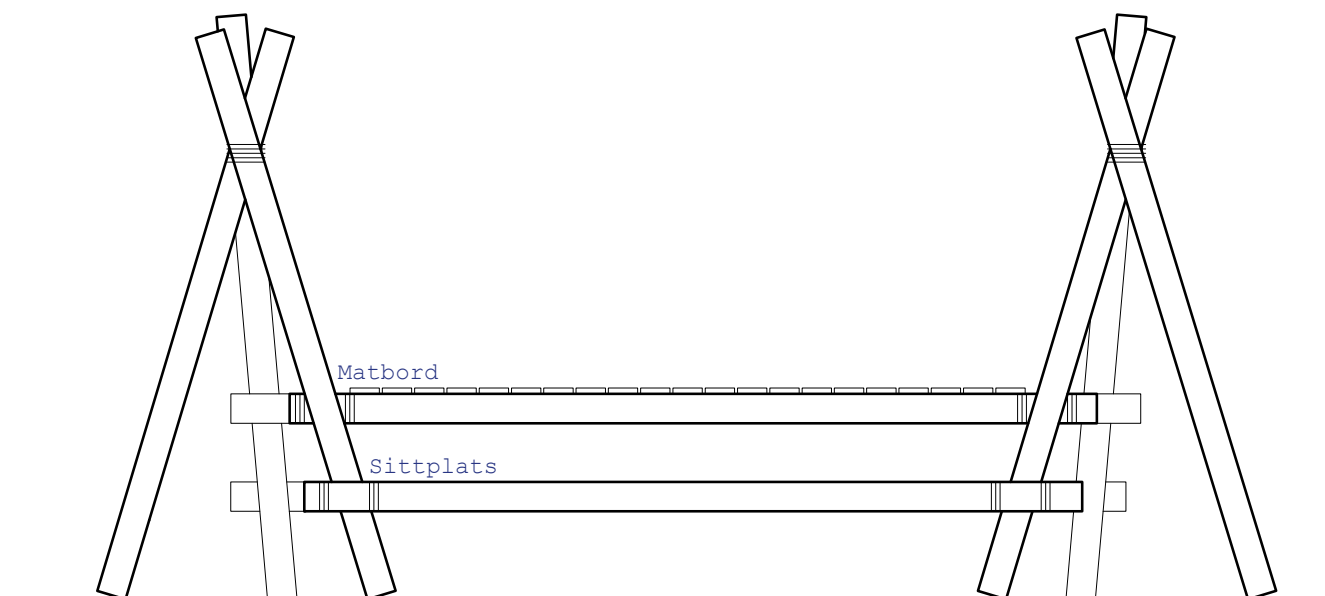
Dessa tankar har gjort att jag velat att fokus i mitt examensarbete ska vara på processen till det fysiska, byggda slutresultatet. Genom att visa upp processen och reflektera kring den vill jag bidra med nya sätt att tänka kring processens påverkan på slutresultatet.

Scouter bygger

En annan erfarenhet jag tagit med mig in i examensarbetet är att vara scout och att bygga som scout. Inom scouting byggs det. Scouter lär sig av andra scouter att bygga och på så sätt förs kunnandet vidare mellan scoutgenerationer. Scouternas byggande görs på ett speciellt sätt och det är kunskap som är specifik för scoutrörelsen. Jag har lärt mig att bygga på scouters sätt under min tid som scout. Byggandet sker främst vid scoutläger då det behövs ytor för att laga mat, diska och sitta på. En del byggen byggs för att det är roligt eller som utsmyckning, till exempel gungbrädor

eller portaler. Vid längre läger finns det tid att bygga större och rejälare konstruktioner men även vid kortare läger är det vanligt att bygga något slags kök för matlagning och något bord med sittplats. Alla delar i ett scoutbygge tas vid lägrets slut isär och sparas. Under min tid som scout var ibland ambitionsnivån så hög att alla lösa repbitar sparades. Ett tydligt motto är resurseffektivitet.

En viktig teknik i scouters byggande är surrningen. Surrning är en teknik där rep (oftast sisalgarn) används för att sätta ihop två eller flera slanor (trädstammar av olika tjocklek). Repet träs på ett bestämt sätt runt slanorna så att de fästs ihop. Med surrningen som teknik kan slanor sättas ihop till viktiga beståndsdelar i scoutbyggandet. En sådan bas är trefoten som surras ihop av tre slanor. Slanorna läggs ner på marken och repet träs växelvis under och över slanorna. Sedan reses trefoten upp och justeras så att slanorna i plan bildar en triangel. Trefoten kan användas för att hänga en gryta i ovanför en eld och används ofta som en del av större byggen, ett exempel är ett bord där två trefötter binds ihop

Ritning över det scoutbygge med matbord och sittplats som beskrivs i texten.

av två nivåer av liggande slator där den lägre nivån användas som sittplats och den övre som bord.

Den kunskap om byggande och inställning till resurser som scouter har är en tyst kunskap som inte sprids utanför gruppen. Under min tid som scout har jag upplevt att kunskapen finns där men att den ses som självklar. Som arkitekt, en yrkesgrupp som ibland ser sig som de enda som skapar byggd form, är det intressant att komma in i en annan värld som bygger. När jag i projektet utformade den gestaltning som vi skulle bygga tillsammans var det viktigt för mig att vi använde oss av tekniker som hör till scoutbyggande och som scouterna redan kunde. Surrningen blev den därför den främsta konstruktionsmetoden. Genom att jag byggde på scouters sätt satte jag ord och gav form till en tyst kunskap som jag hade med mig och synliggjorde en kunskap som jag tagit för givet. Jag gjorde min kunskap om scoutbyggande till en del av min arkitektroll.

Småskaligt, kollektivt, självbyggeri

Att jag som en del av mitt examensarbete ville skapa arkitektur i samarbete handlar om att jag ser arkitekturproduktion som beroende av andra, att arkitektur som byggd form endast blir relevant när det finns någon som har ett behov av den byggda formen. Samarbetet med scoutkåren har kommit att handla om ett småskaligt projekt så att vi både skulle hinna och ha tillräckliga kunskaper och resurser för att bygga slutresultatet. En definierande faktor för scoutrörelsen är att scouting bedrivs som en ideell verksamhet. Scoutledarna som jag har samarbetat med i mitt examensarbete får inget betalt för sitt engagemang. Det vanliga för en scoutkår är att ekonomin går runt med hjälp av medlemsavgifter och bidrag från kommun. Därför har det under projektet varit viktigt att hålla nere budgeten.

Al Borde jobbar i sin praktik med olika sätt att hålla nere kostnader och samtidigt skapa ett kollektivt arbetssätt. Något de ofta gör i sina projekt är att de bjuder in till kollektivt arbete, *minga*.

Det blir ett sätt att dels hålla nere kostnader då arbetskostnaden minskar men också ett sätt att skapa delaktighet i projekt. Behovet av betald arbetskraft minskar samtidigt som de som kommer leva med projektets slutresultat får vara med och påverka. Under min praktiktid var kontoret med och anordnade en demonstration, *Marcha de las Putas* (direkt översatt till horornas tåg, motsvarigheten till prideparaden i Quito). Al Borde bjöd in allmänheten till att vara med och bygga en konstruktion till en lastbil som skulle vara den största attraktionen i demonstrationståget. Detta blir ett sätt att försöka skapa större delaktighet i ett projekt och i detta fall bjuda in dem som sedan kommer vara med i demonstrationståget.

Ett annat sätt samarbetet med scoutkåren möjliggjort ett billigare arbetssätt var att utgångspunkten var att bygga gestaltningen själva. På Al Borde fick jag se en arkitektroll som även innefattade byggande. Kontoret är i vissa projekt med och bygger själva som ett led i att hålla nere kostnader men också för att utmana traditionella byggnadssätt och få kontroll över byggandet. Ett exempel är deras första kontor, *Casa en Construccion* (min översättning: hus under byggnation). Under en längre period har de själva lagt ner tid på att renovera och bygga om en äldre fastighet till kontor och flera lägenheter. Att bygga själv som arkitekt har för Al Borde möjliggjort ett lekfullt arbetssätt där gestaltning och byggande till stor del pågår parallellt. Det finns en stor frihet att testa nya sätt att bygga då ingen annan lägger sig i.

Utbildningsbubblan

Enligt Till är arkitektutbildningen en autonom värld, en sluten värld som står för sig själv, på liknande sätt som arkitektprofessionen. Upprinnelsen till denna slutna värld går att spåra tillbaka till den franska kungliga akademien för arkitektur som grundades 1671 och satte tonen för framtida arkitektutbildningar: kunskap som internaliserades i studenten, exklusivitet och konkurrens. Till menar att även om smak och stiluttryck har ändrats under årens gång, från klassicism till modernism och

vidare till postmodernism, är utbildningens kärna den samma. Genikult, betoning på form, och den mycket utpräglade och starka socialiseringen bland studenter är drag som Till ser som levande idag (2009, s.11). Till beskriver arkitektskolan och dess undervisning som om den existerar i ett sorts vakuum, en bubbla som är avskild från den yttre världen. I denna bubbla formas studenterna till att bli arkitekter. Detta är en process som i mycket handlar om att internalisera kunskaper, alltså att göra kunskaper och tyckande till ett med ens person (2009, s. 13).

Till refererar till tankar från rörelsen kring kritisk pedagogik. I traditionell pedagogik är lärarens uppgift att fylla studenterna med kunskap. Läraren ger och studenter är bra studenter om de tyst tar emot. Den kritiska pedagogiken framhåller att det i traditionell pedagogik dels är en ojämn maktbalans mellan lärare och student, dels att den kunskap läraren fyller studenten med kommer från en statisk och stängd värld. Kunskapen är frikopplad från verkligheten och läraren talar om världen som något stillastående, statiskt och förutsägbart. Resultatet av att studenterna har presenterats för en artificiell kunskap gör att det blir omöjligt för dem att agera med världen som om den är något som förändras, och även kan förändras av studenterna själva. Världen ses inte som ett dynamiskt socialt system som kan interageras med, utan en statisk abstraktion som bara finns till för att ges en stum form (2009, s.14).

Tankegångar som liknar de Till har om arkitektutbildningen som en bubbla var på många sätt starten av mitt examensarbete. Ganska kort in arbetet blev min syn på detta mer komplext. Jag har kunnat använda mig av kunskaper jag fått av min arkitektundervisning i ett sammanhang som är utanför bubblan. För mig som arkitektstudent var det inte omöjligt att agera med en yttre värld och min syn på världen är närmare att den är ett dynamiskt socialt system än en statisk abstraktion. Däremot håller jag med om att arkitektundervisningen och arkitektyrket till stor

del håller sig i en säker zon, nära sina egna och sällan testat sig i sammanhang som är utanför bubblan. Jag tror att även om del av den kunskap som jag tagit till mig i min arkitektundervisning på något sätt inhämtas i en bubbla kan den ändå översättas och överförs till att vara giltig och givande i den yttre världen. Det viktiga blir att den som är kunskapsinnehavaren är medveten om att det är en översättning som måste göras. Därför kan jag hålla med Till när han skriver:

”Att ta med sig visshetens världsbild till en värld av osäkerheter är dömt att misslyckas.” (2009, s. 162)

Process utan ritningar och skissande som byggande

Ett sätt för mig att anpassa min gestaltungsprocess till en ”*värld av osäkerheter*” var att släppa på ritningen som självklart kommunikationsmedel. Till målar upp en bild av ritningens dubbla roller i arkitektvärlden. Den är dels ett sätt att fånga en idé men används också som startskottet för produktion av arkitektur. Ritningen både representerar något som redan finns där ute (en idé) och producerar samtidigt något som snart ska finnas där ute (ett arkitekturobjekt, en byggnad) (2009, ss. 109–110). Ritningen spelar rollen av förmedlare av en idé och samtidigt rollen som delaktig i produktionen av byggd form. Jag tänker att båda dessa roller kommunicerar med de redan invigda i arkitektvärlden eller byggbranschen i stort. Ritningen som idé blir mest intressant för arkitekturprofession som rör sig närmast idéer och koncept. Ritningen som produktionsmedel, alltså en bygghandling, blir intressant för arkitektpraktiken som ett sätt för arkitekten att förmedla en önskad gestaltning av en byggnad. I mitt samarbete med scoutkåren har inga av dessa sätt att kommunicera känts relevant. Scouterna är inte en del av den arkitekturprofession som bryr sig mer om idé än verklighet, utan tvärtom har scouterna brytt sig mycket om verklighetens krav på hållfasthet och utförande då de själva kommer leva med det byggda resultatet av vårt samarbete. Scouterna är inte heller en del av en traditionell

byggbransch där ritningen används för att kommunicera mellan yrkesgrupper.

En erfarenhet av att ritningen som idé är av intresse för arkitekturprofession har jag från min tid hos Al Borde. Kontoret hade fått pengar för att ge ut en bok som skulle handla om ett av deras tidigaste projekt, ett samarbete med byborna i en liten fiskeby där de först byggde en skola och senare en samlingsal. Hela processen av gestaltning och byggande hade varit helt utan ritningar. Eftersom byborna tog del i gestaltningen och de sedan vara samma personer som gestaltat som byggde var ritningar onödiga. När boken skulle ges ut så skapade kontoret ett ritningsmaterial som beskrev projektet och som skulle bli det grafiska materialet i boken. För att kommunicera projektet med professionen producerades ett helt nytt ritningsmaterial som aldrig varit en del av en byggprocess eller heller gestaltning. För mig blir detta, att kontoret tog fram ett ritningsmaterial till ett projekt som aldrig använt sig av ritningar, ett kvitto på att för att en byggnad ska få bli en del av arkitekturprofessionen krävs det ritningar. Ritningen är mer arkitektur, än vad byggnaden är arkitektur och det blir ritningen som krävs för att få tillträde till arkitekturprofessionen.

Ett tänkbart alternativ till arkitekturprofessionens förkärlek till ritningar är att hitta olika sätt att beskriva arkitektur. Mitt alternativ har kommit att främst bli collaget. Min inledande tanke i arbetet var också att ritningen är svårförstådd för den som inte är van vid att läsa ritningar, och på så sätt blir otillgänglig för många. Ritningen blir så självklar för arkitekten att det förutsätts att alla förstår den. Jag kan själv komma ihåg steg i min läroprocess kring att läsa en ritning. Det kändes på många sätt som att lära sig ett nytt språk, men ett grafiskt sådant. I början av utbildningen fick jag koncentrera mig ordentligt för att förstå ritningar, det jag lärde mig av det gjorde det så småningom lättare och lättare att läsa en ritning. I en gruppuppgift under första året skulle vi

bygga modell av en känd byggnad. Läraren gav oss ritningar, av en mycket kurvig byggnad, att basera vårt modellbygge på. Jag minns att jag såg på planen vi fått och såg inte en byggnad, utan bilden av ett stort sjömonster. För mig var ritningen inte tydligt en representation av något annat, utan det var en bild i sig. Jag hade ännu inte lärt mig hur jag skulle översätta ritningen till en verklighet. Ritningen kan skapa en ojämlig kommunikation där arkitekter förstår mig men inte de jag vill kommunicera med, scouterna i detta fall. Jag har utgått från att ritningen kan skapa mer missförstånd än hjälp. Mitt antagande om att ritningen är en intern handling som kommunicerar med profession eller praktik är varför valde jag att gå ifrån traditionella ritningar i min kommunikation med scoutkåren. Istället har jag kommunicerat genom collage, med text och modeller.

Processen fram till en form

Till beskriver hur arkitekter skapat ett system som sammanflätar arkitekten (som expert) med arkitektur (som profession) med arkitektur (som praktik) med arkitektur (som produkt). Tills slutsats är att arkitekten definierar vad arkitektur är och vem, alltså arkitekten, som kan skapa arkitektur. Detta blir en stängd cirkel där arkitekten kan hävda sin profession. En innesluten värld av arkitekter är också ett försök att skydda sig från den yttre okontrollerbara verkligheten (2009, s.154).

Arkitektprofessionen är en social konstruktion, definierad av arkitekterna själva och något som uppehålls av arkitekterna själva, vilket behövs för att ge arkitekter status och makt. Professionens autonomi rättfärdigas genom de professionellas anspråk på att inneha en specifik eller överlägsen kunskap, en kunskap som på så sätt ska vara fri från utvärdering av lekmän och skyddad från inblandning av icke-expertis. Praktiken är något annat. Den kan aldrig vara autonom, aldrig vara i den bubbla som professionen befinner sig i, eftersom den är beroende av yttre faktorer för att upprätthållas. Praktiken verkar i den värld som inte är

kontrollerbar (2009, ss. 17–18).

Arkitekters försök att hantera det som inte går att kontrollera har kanske helt enkelt varit att gömma undan det. Tills tankar handlar om att arkitektyrket har mycket nära band med det oförutsedda men att dessa band är något som arkitekter själva försökt förhandla bort. När arkitekturens koppling till det oförutsägbara blivit synligt har lösningen på detta inte varit att medge att dessa faktorer finns och handla därefter. Istället har gränserna som omger arkitektur som disciplin omdefinierats för att slippa se faktorerna (2009, s. 20).

Till ser skapandet av fysisk form som en kedja av händelser där arkitekten får mindre och mindre att säga till om. Arkitekten har kämpat för att bibehålla sin professionella expertis genom att minimera arkitektprofession till det som är möjligt för arkitekten att styra. Enligt Till finns det tre områden där arkitekten känner sig säker i att utöva sin expertkunskap: funktion, tektonik och estetik. Funktion som en abstraktion av det komplexa användandet av arkitektur, tektonik som kodifiering av konstruktion, och estetisk som uppehållandet av den goda smaken genom teorier kring form och komposition. Detta begränsande av arkitektyrket och vad arkitektur är medför att sociala och politiska aspekter som inte ses som relevanta för arkitekturen suddas bort. Genom detta blir arkitekterna själva begränsade eftersom de glömmer viktiga aspekter som ligger utanför det de själva fullt ut kan kontrollera (Till 2009, s. 155).

Under mina år på arkitektskolan har jag känt av det som Till pratar om. Ofta har endast formen varit i fokus när arkitektur diskuteras, på ett sätt som gör att mycket av det som jag tycker är viktigt med arkitektur försvinner och att relevanta kunskaper att ha med sig in i yrkeslivet glöms bort. Dessutom glöms processen till en form bort när fokus ligger på formen som ett slutresultat. Därför har jag i mitt examensarbete velat flytta bort fokus från

form och slutresultat och istället följa och visa upp en process. Jag har velat följa ett projekt från tänkt till byggt för att se hur processen faktiskt ser ut. Min undersökning baseras i mitt intresse för processen fram till en fysisk form och vad arkitektens roll i skapandet av form är. Detta har lett mig in på min huvudfråga som varit:

Hur ser processen från idé till byggd form ut när jag som arkitekt är aktiv hela vägen från idé till byggd form?

Denna fråga har jag kunnat undersöka i mitt projekt med scoutkåren genom att analysera mitt arbete och använda mig av en metod där jag kartlagt aktörer i processen. Arkitekt-beställarrelationen har hamnat i fokus i undersökningen då det är så förhållandet mellan mig och scoutkåren på det stora hela sett ut. Det nära samarbetet med en extern part som jag har haft har varit något som gjort detta arbete annorlunda än de projektarbeten jag tidigare gjort under min arkitektutbildning. Därför har följande fråga också varit en del av min undersökning:

Vad gör samarbetet med en extern part med min gestaltningsprocess?

Samarbetet med en extern part har också lett till att jag behövt definiera min roll som arkitekt i förhållande till någon. Genom hela examensarbetet har frågor kring arkitektens roll, vilken slags arkitekt jag vill vara och hur jag vill arbeta som arkitekt varit viktiga. Därför är en underfråga till min undersökning:

Hur vill jag arbeta som arkitekt?

Aktörers påverkan

Under mitt arbete har jag jobbat med att kartlägga de aktörer som verkar i projektet. En aktör, enligt min definition av begreppet, är någon eller något som påverkar. En aktör kan både vara en enskild människa, en grupp av människor, en organisation, en plats, lagar/regler och en fysisk sak (Yaneva, 2012, s. xiv). Det finns ingen uppdelning mellan den påverkan som sker från en person och från en fysisk sak. I början av analysen antas alla aktörers kunna

påverka lika mycket, vilket är en viktig utgångspunkt. Däremot kan det under analysens gång visa sig att vissa aktörer har en starkare påverkan (Kärrholm 2004, s. 149).

Att kartlägga aktörer öppnar upp för ett sätt att tänka kring arkitekturproduktion och processer som handlar mindre om förutbestämda svar till varför formen blev som den blev. Istället blir analysen öppnare för vad det är som faktiskt ger den byggda formen. Analysen kring vad som påverkar börjar inte i förutbestämda ting som antas påverka, utan i de aktörer som medverkar. Detta arbetssätt har jag lånat av Albena Yaneva och hennes bok *Mapping Controversies in Architecture* (2012). Yaneva skriver om att arkitekter och arkitekturteoretiker ofta använt sig av förutbestämda svar, såsom samhället, kulturen, tidsandan eller arkitektens geni, till varför arkitekturen och formen ser ut som den gör. Detta leder till att aktörer som påverkat starkt under processen blivit osynliga. Yaneva menar att det är viktigt att förklara arkitekturprocessen utan att använda sig av allmängiltiga förklaringar som ligger utanför processen. Att kartlägga aktörer gör att fokus hamnar på processen och inte slutresultatet. Men hjälp av dessa tankar har jag arbetat med att kartlägga aktörer och deras påverkan i min process.

Yaneva använder sig av begreppet *controversy*, i min översättning kontrovers, vilket är en slags förhandling mellan aktörer där vissa aktörers påverkan och vilja blir starkare och går lättare att urskilja. Eftersom jag ser att ordet kontrovers lätt leder in på spåret konflikt, och också för att göra begreppet till mitt, har jag valt att namnge kontroverserna i min process för vägskäl. Ett vägskäl är för mig en punkt i processen där en aktörs påverkan visar sig så stark att det blir till ett måste att välja en ny väg. Med begreppet vägskäl omdefinierar jag också Yanevas begrepp till att handla om en kontrovers i en gestaltningsprocess. I vägskälet är aktörens påverkan så stark på gestaltningsprocessen att den får en helt ny riktning.

Ögonblicksbild från processen.

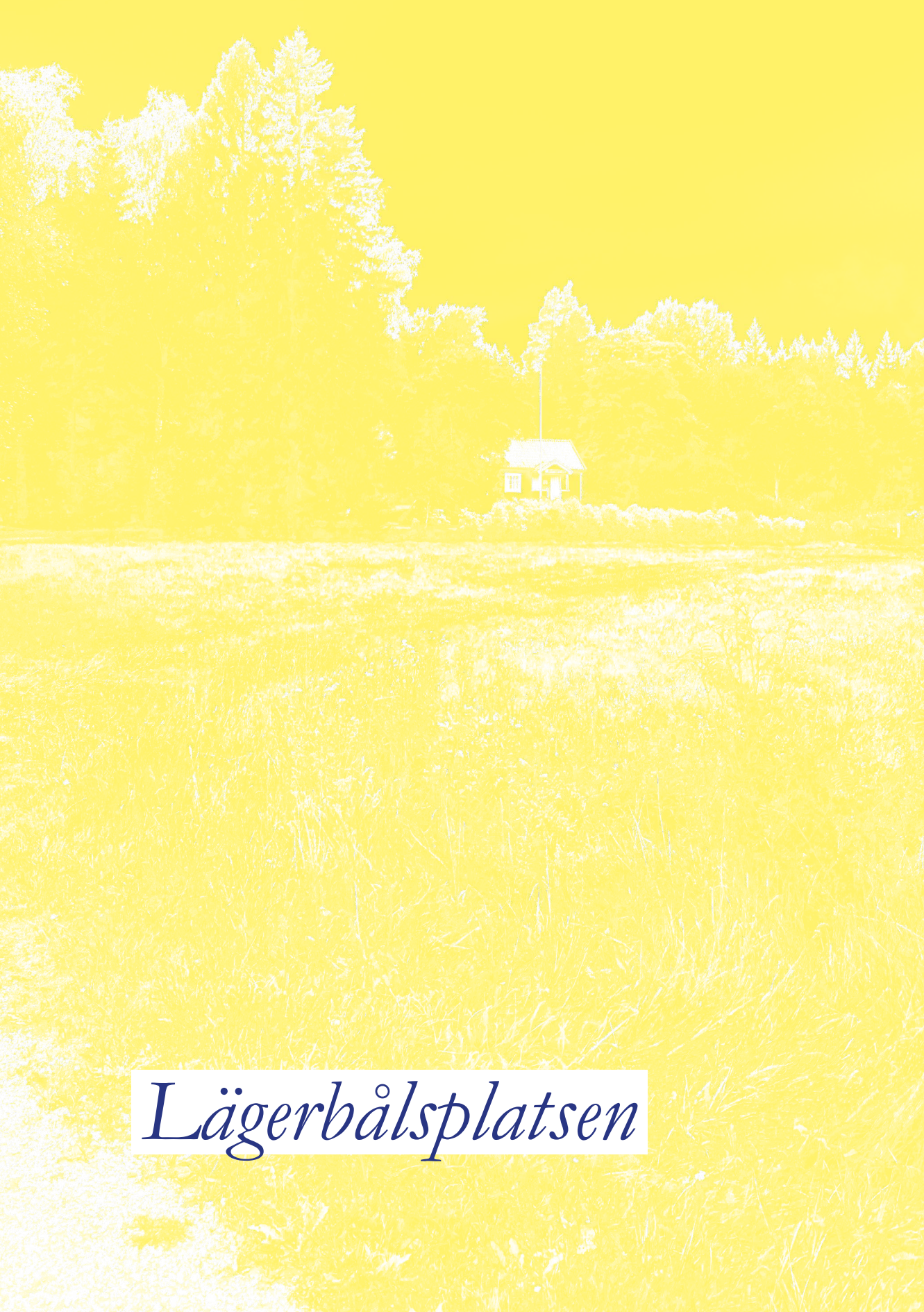
Processen

Samarbetet

I maj 2020 tog jag kontakt med en scoutkår och frågade om de ville göra ett samarbete som en del av mitt examensarbete i arkitektur. Scoutkåren är en av Sveriges största kårer och har ungefär 400 aktiva medlemmar. Sedan länge är jag själv scout. Det är ett sammanhang där jag känner mig bekväm och även har bra koll på hur saker fungerar. Jag förklarade för scoutkåren att jag var intresserad av att driva ett projekt som skulle leda fram till att vi byggde något tillsammans. I maj fick jag ja på min fråga och efter sommaren bestämde vi vad projektet skulle handla om. Tillsammans med en grupp scouter på 12 år och deras ledare skulle jag gestalta en lägerbålsplats som vi sedan gemensamt skulle bygga. En lägerbålsplats är en eldstad med sittplatser där det är möjligt att ha lägerbål, som är en samling vid en eld. Lägerbål innebär att scouterna samlas och tillsammans sjunger och umgås, oftast som en avslutning av dagen under läger eller kortare helgutflykter.

Gestaltningmoment

För att beskriva processen har jag valt att dyka in i utvalda delar som jag kallar *gestaltningmoment*. Ett gestaltningmoment är en utvald händelse i gestaltungsprocessen, en nerdykning i ett avgränsat skede. Dessa gestaltningmoment har jag i sin tur delat in i två huvudgrupper som delas upp genom ett tydligt vägskäl som uppstod i processen. De två huvudgrupperna är *lägerbålsplats* och *flyttbarhet*. Vägskälet som separerar dessa grupperingar kallar jag *naturreservatets inträde*.

Lägerbålsplatsen

Gestaltningmoment 1:
Platsen

Gestaltningmoment 2:
Övningen

Gestaltningmoment 3:
Lägerbålslösningar

Trappa som leder upp till scoutkårens torp.

Gestaltningmoment 1:

Platsen

I mitten på september 2020 besökte jag scouterna för första gången. Vi hade bestämt att jag skulle vara med på en av deras veckoträffar som äger rum på tisdagskvällar. Dagen innan mötet med scouterna cyklade jag till det torp som scoutkåren äger och där lägerbålsplatsen är belägen. Jag gjorde en platsundersökning genom att samla in material i form av fotografier och kartor som jag gjorde över området på plats. Vid detta första besök visste jag inte att det redan fanns en lägerbålsplats och att scoutkårens tanke var att förbättra den befintliga. Därför började jag vid undersökningen av platsen att snabbt fundera över en lämplig plats för en ny lägerbålsplats.

Redan innan jag kom till platsen hade jag försökt lista ut var tomtgränsen gick genom att titta på flygfoton över torpet. Jag kom fram till att tomten var ganska liten. Väl på plats var det enkelt att urskilja det scouterna behandlade som sin tomt, gränsen mellan välklippt gräsmatta och skog var tydlig. På baksidan av torpet fanns också flera uthus för ved och annat som markerade var gränsen för tomten gick. Jag tyckte det var svårt att hitta ett tillräckligt stort utrymme inom tomtgränsen där det var möjligt att samlas många scouter samtidigt för lägerbål.

När jag på tisdagskvällen träffade scouterna och fick reda på att det handlade om en lägerbålsplats som redan fanns och var den var så cyklade jag tillbaka för ett andra platsbesök. Lägerbålsplatsen ligger en bit in i skogen och är inte synlig från torpet. Den utgörs av stockar som är placerade runt en eldstad av stenar och ligger i en glänta som är en av de få större öppningarna i skogen runtomkring. Platsen ligger på en liten upphöjning och omgärdas av tall och gran.

I detta gestaltningmoment, där jag letade en plats som jag inte behövde leta efter, kan jag se spår av hur en projektuppgift ofta är

utformad på arkitektskolan. Om platsen inte är given från början, ska studenten själv bestämma en plats och motivera valet. Själva valet av platsen blir viktigt. Det är något jag lärt mig under min tid som arkitektstudent, och på så sätt blir jag som arkitektstudent en viktig aktör som påverkar processens början. Eftersom jag trodde att det inte fanns en bestämd plats tog jag på mig uppgiften att välja. En annan väg att gå hade kunnat vara att fråga scouterna hur det förhöll sig.

Flygfoto med tomgränsen i vitt.

Innan jag kom till platsen undersökte jag den via flygbilder och kartor. Då utmärkte sig tomgränsen som en tydligt markerad linje. Till min förvåning kunde jag se fysiska markeringar av tomgränsen väl på plats.

Undersöknings på plats

TORPET 14/9 2020

Tomtgränsen syns visst. Gräsmatta oerhört
klippat mörkt skog, högt gräs & skog.
Byggnader ligger på gränsen. Maxa tomten.

Hittar ingen plats som är hundar.

Det har varit en fästning som eldar
på en kulle härintill, vet inte om den tillhör
tomten. Skulle va en bra plats annars.

Det var sig ändå lite folk här. En cyklist, en
kvinna med tre hundar, mor & dotter med sin hund
När cyklist till. Och sin hund som eldar.

På väg ut ur staden mot torpet.

Torpet skymtar fram.

Vilket material är användbart? Alla fotografier jag tog över torpet och tomten tänkte jag att jag tagit i onödan framtills projektet tog en annan vändning. Då kom fotografierna väl till pass för att skapa collage (se möbel-collage).

Fotografi över den öppna ytan framför torpet, som ligger till vänster utanför bild.

Karta över torpet och tomten ritad på plats.

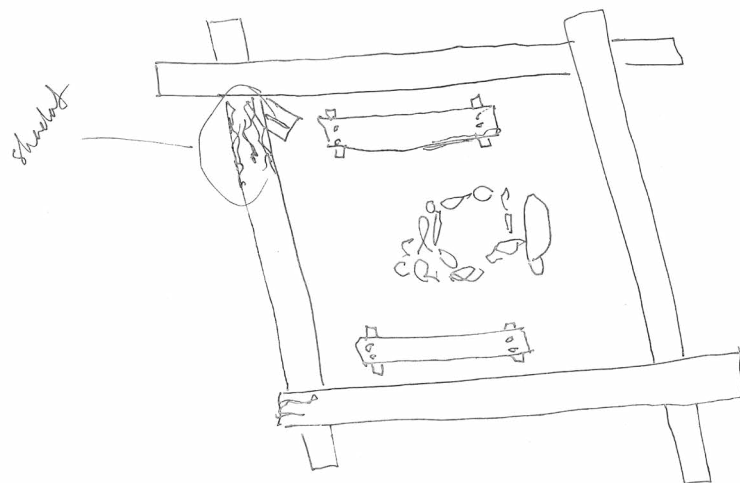
Denna bild har varit en favorit genom hela projektet.

Lägerbålsplatsen ligger i en glänta en bit in i skogen bakom torpet.

4 stockar om ca 4 m var lagda
i en kvadrat

Två bänkar ställdes innanför
stockarna, längd: lite längre än mig

Eldstad av stenar $\approx 1 \times 2$ m

Platsen är inte helt jämn så stockarna
har stagats upp med andra stockar för
att ge en rak sittyta.

Plan över lägerbålsplatsen ritad på plats.

Fyra stockar i en kvadrat ger plats att sitta på. Eldstaden består av stenar.

Första möte med scouterna en regnig kväll i september.

Gestaltningmoment 2:

Övningen

Vid mitt första möte med scouterna och deras ledare hade jag planerat en övning i två delar för scouterna. Min önskan var att scouterna skulle bli delaktiga i gestaltungsprocessen och att deras önskemål och vilja skulle få vara styrande. Övningen var tänkt som en bas för att börja diskutera vad de ville med lägerbålsplatsen.

Den första delen av övningen var ett papper där jag bad scouterna göra en plus och minus-lista över vad som är bra och dåligt med lägerbål. Den andra delen av övningen var att de skulle svara på två frågor. Fråga 1 var: *Hur tror ni att det som är bra med lägerbål kan bli ännu bättre med en ny lägerbålsplats?* medan fråga två berörde problem och löd: *Finns det något som är dåligt med lägerbål som kan lösas med en ny lägerbålsplats?*

Scouterna gjorde övningarna i mindre grupper och de skulle tillsammans i gruppen skriva ner svaren på frågorna på ett svarsblad. Att skriva svaren på övningarna gjorde att det blev en situation som blev för lik skolan, och en av grupperna började prata mycket om vad som var rätt respektive fel med deras förslag. Samma grupp hade också en lång och livlig diskussion om hur ett tak ovanför en lägerbålsplats skulle utformas på bästa sätt. Jag lyssnade på vad de sa och fick informationen på så sätt, inte genom vad de skrev ner. Det var svårt att få ner tankarna i skrivet ord på ett papper.

I efterhand hade jag valt en annan metod än en skriven övning. Eftersom det var första gången jag träffade scouterna kände vi inte varandra och av den anledningen var det svårt att direkt starta med en övning där jag krävde mycket av dem i form av tankar och koncentration.

texten fortsätter på s. 54

① LÄGERBÅLET Patrullnamn: [redacted]

Skriv tillsammans i patrullen en lista över det som är bra och roligt med lägerbål och en lista över det som är dåligt och tråkigt med lägerbål.

- +
- + När man får äta något
 - + När alla kan säga
 - +

-
- När det inte finns pinnar.
 - När maten är slut
 - När alla inte kan säga

① LÄGERBÅLET Patrullnamn: [redacted]

A) Hur tror ni att det som är bra med lägerbål kan bli ännu bättre med en ny lägerbålsplats?

- Mer pinnar
- Tak
- Mer mat
- Mer smores
- Mer Pinnbröd
-

B) Finns det något som är dåligt med lägerbål som kan lösas med en ny lägerbålsplats?

- Ha det nära pinnar
- För lite mat
- Mindre folk

① LÄGERBÅLET Patrullnamn: _____

Skriv tillsammans i patrullen en lista över det som är bra och roligt med lägerbål och en lista över det som är dåligt och tråkigt med lägerbål.

+

Det är mysigt.
Det är kul att tända elden.

-

Det är kallt.
Man måste sitta stilla.

Svar skrivna av patrull M på övning 1:s första del.

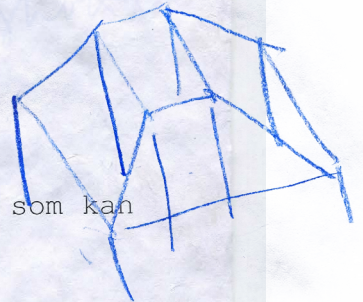
① LÄGERBÅLET Patrullnamn: _____

A) Hur tror ni att det som är bra med lägerbål kan bli ännu bättre med en ny lägerbålsplats?

Tak

Superdiskussion
i patrullen

TAK

B) Finns det något som är dåligt med lägerbål som kan lösas med en ny lägerbålsplats?

om påstängning
på pinnar
och bland täl

Svar skrivna av patrull M på övning 1:s andra del, med mina tillägg.

Collaget är mitt sätt att försöka föra fram patrullens diskussion om olika taklösningar.

② PLATSEN

Patrullnamn:

Uppgiften är att tillsammans i patrullen hitta er bästa lägerbålsplats vid _____ . Till er hjälp har ni fått en karta över området. Ni får inte gå på andra sidan vägen och inte heller för långt in i skogen. Håll er ungefär 25 meter från torpet.

Fundera i patrullen över vad som gör en lägerbålsplats bra. Vill ni vara inne i skogen eller ute på fältet? Är det bra att vara nära torpet eller långt bort? Finns det någon plats med en fin utsikt? Hur många ska vara med på lägerbålen och behöver få plats? Det finns massa andra saker att fundera över. Kom ihåg att det inte finns något rätt eller fel, det handlar om vad ni i patrullen tycker är bäst.

A) Gå runt och leta efter platser tillsammans i patrullen. När ni bestämt er markerar ni platsen på kartan.

B) Skriv några ord om varför ni valde platsen.

C) Sist vill jag att ni låtsas ha ett lägerbål på den plats ni valt. Några i patrullen leder lägerbålet och några är publik. Ni kan använda er av saker som är lätta att flytta för att markera var till exempel elden och sittplatserna är. När ni känner er nöjda ber ni någon ledare fota patrullen och ert lägerbål.

fortsättning från s. 43

Jag hade förberett en övning till som handlade om att hitta en plats för lägerbål vid torpet. Vid platsen som scouterna valt ut skulle de sedan låtsas ha lägerbål för att undersöka hur många som rymdes och hur det fungerade att ha lägerbål där. Jag skickade med övningen med scoutledarna så att de kunde göra den vid torpet under den kommande helgen då scouterna skulle dit på hajk (en helgutflykt). När jag fick veta att platsen redan var bestämd, modifierade jag snabbt övningen till att bara handla om att undersöka platsen genom att ha ett lägerbål på låtsas, eftersom platsen redan var bestämt. Självt kunde jag inte följa med på hajken och bad därför om bilder från övningen. Under hajken hanns inte övningen med och den blev alltså inte gjord.

Genom att göra dessa övningar märkte jag hur svårt det är att jobba med en gestaltande process som är participatorisk och att det inte är möjligt att jobba utifrån en färdig mall. Det fanns andra aktörer än scouterna själva som senare trädde fram och styrde processen så att scouternas åsikter var svåra för mig att ta till vara på.

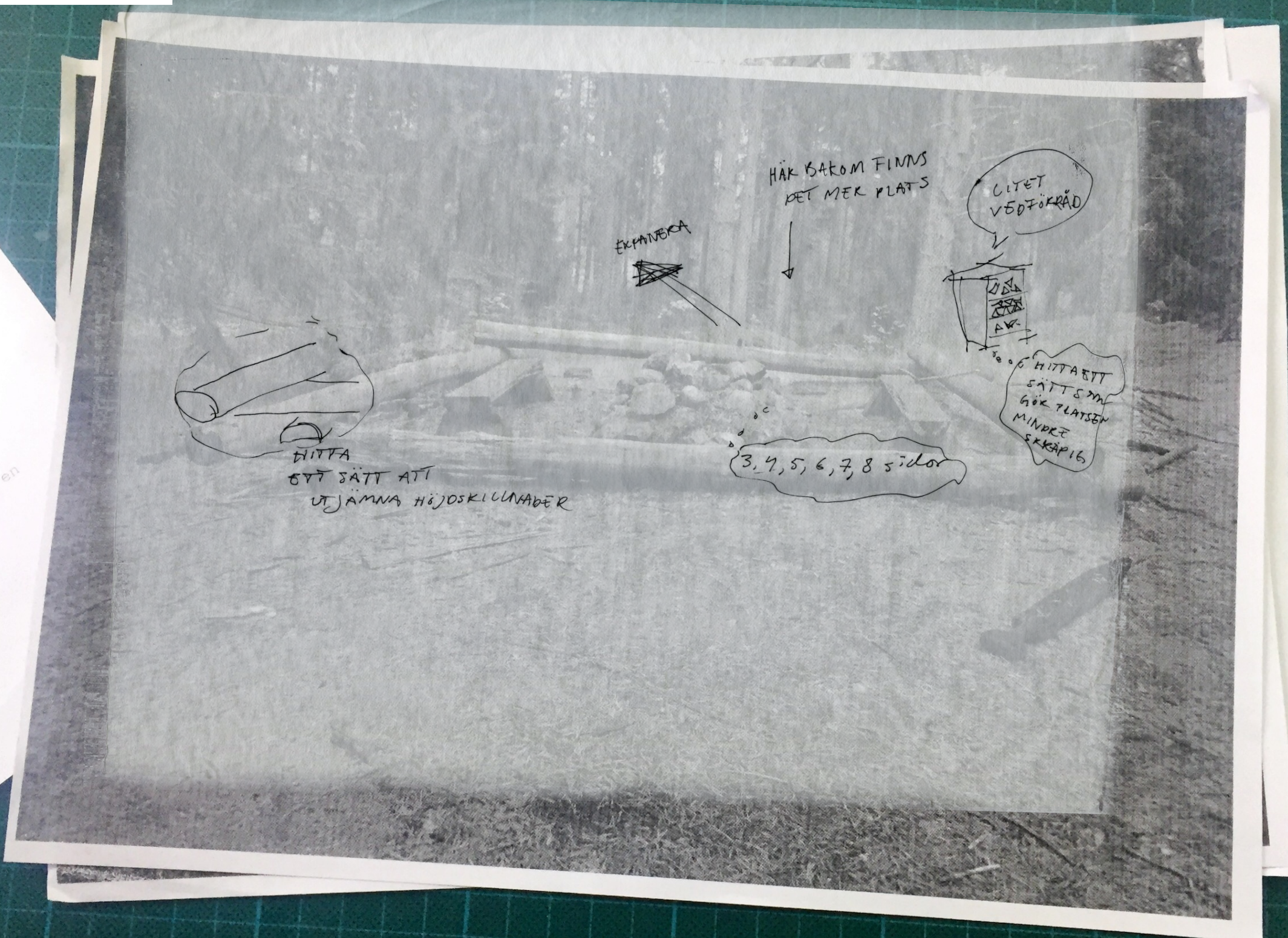
FÖRKLARING TILL KARTA:

- ett hus/byggnad eller två konstruktioner
- Trädstam markerad som svår värd och trädernas omgivning i grönt
- Buskar & parkflytt
- ▨ Skog
- Trolig terräng

Handritade kartor till övning 2, platsen.

Collage med den handritade kartan och en karta från en flygbild som jag gjorde ursprungligen.

Den befintliga lägerbålsplatsen.

Gestaltningmoment 3:

Lägerbålslösningar

Som start för mina funderingar över lägerbålsplatsens utformning gjorde jag en undersökande skiss över hur platsen ser ut idag. Problem som jag identifierade var att marken var ojämn och att scouterna behövde mer plats att samlas på. Efter att ha identifierat problem började jag tänka på möjliga lösningar. Dessa sammanfattade jag i tre skisser som jag kallar *taket*, *trefoten* och *fyrfoten*. Tanken om *taket* över lägerbålsplatsen tog jag med mig från en diskussion en av grupperna av scouter hade när jag träffade dem. Skissen *taket* illustrerar idén om att fästa ett tak i träden runt om lägerbålsplatsen. Detta skulle kräva någon slags infästning i träden som skulle bli mer eller mindre permanent.

I skisserna *trefoten* och *fyrfoten* fann jag det givande att använda mig av olika sätt som scouter bygger och av klassiska delar i ett scoutbygge för att utforma lägerbålsplatsen. När jag tänkt på gestaltning har fokus alltid legat på att lösningen är något som jag, scoutledarna och scouterna ska kunna bygga tillsammans och därför har jag velat använda mig av det som scouter redan kan bygga. På det sättet kan projektet dra nytta av den kunskap som finns kring byggande hos scouterna. *Trefoten* är en klassisk del i scoutbyggande och min idé var att bygga en stor trefot och resa den över eldstaden. Det ger tre sidor för sittplatser vilket inte möjliggör för så många att få plats, i *fyrfoten* tänkte jag en likadan konstruktion som en trefot men med fyra ben. Det ger fyra sidor till sittplatser vilket kunde ge plats för fler.

texten fortsätter på s. 66

Skiss över problem och lösningar.

HITTA
ETT SÄTT ATT
UTJÄMNA HÖJDSKILLNADER

3, 4, 5, 6, 7, 8 sidor

HÄR BAKOM FINNS
DET MER PLATS

LITET
VEDFÖKRÄD

EXPANDERA

HITTA ETT
SÄTT SOM
GÖR PLATSEN
MINDRE
SKRÄPIS

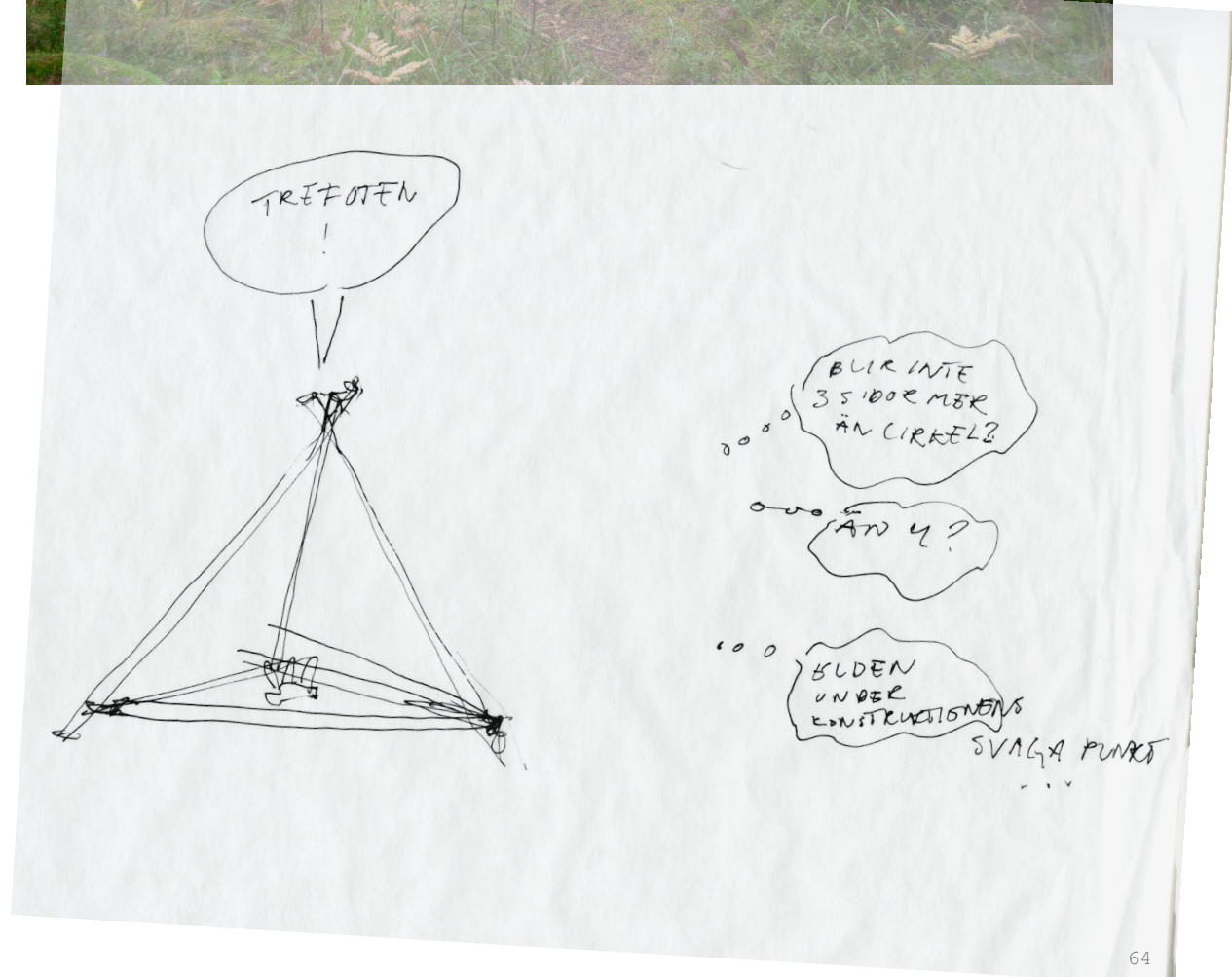
Trefoten.

Taket.

Fyrfoten.

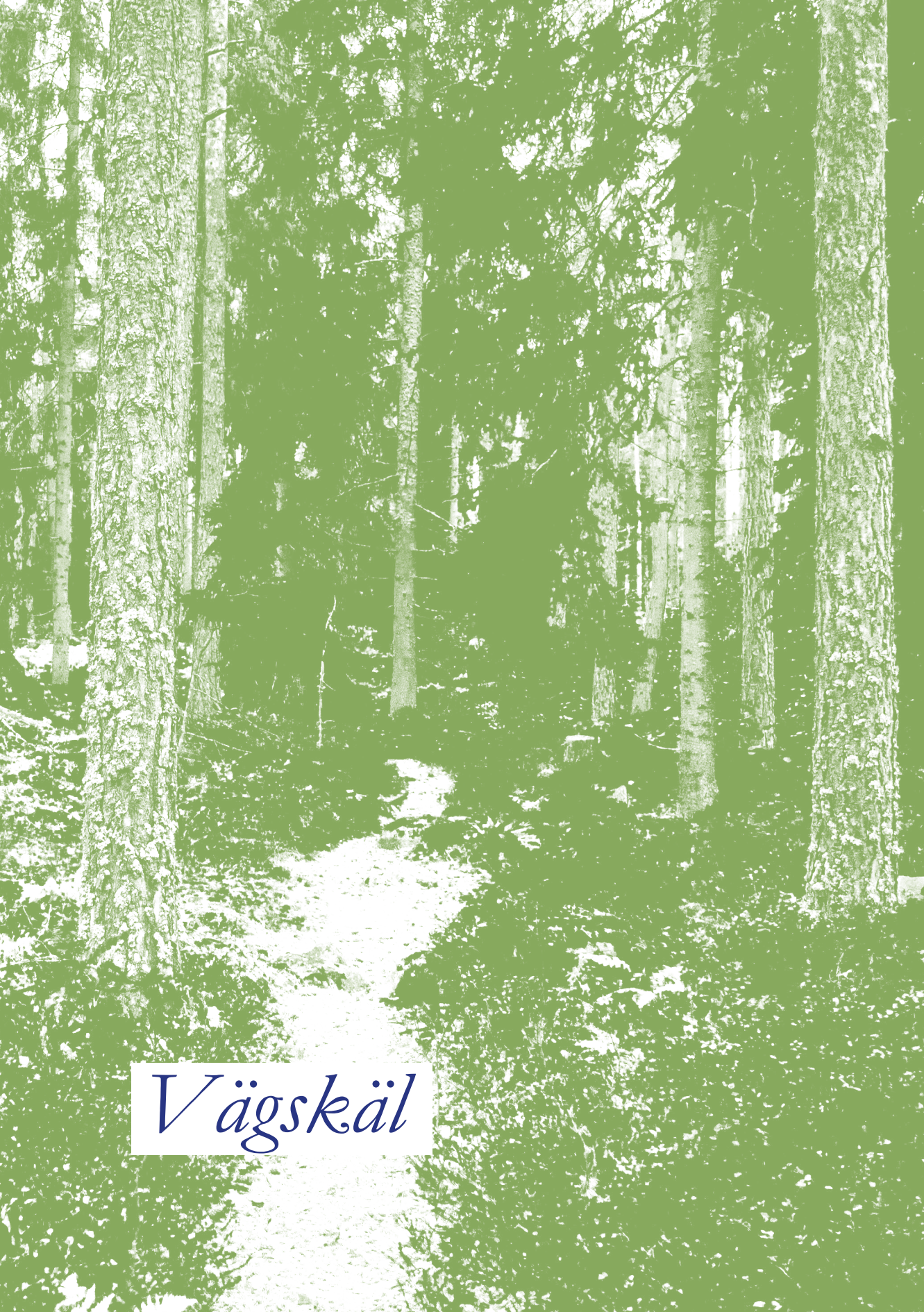

Formulering av problem och behov.

Efter skissandet hade jag ett telefonsamtal med en av scoutledarna där vi diskuterade deras behov kring platsen mer i detalj, vilket gav mig en bra uppfattning kring vad de ville ha och behövde. I samtalet med scoutledaren uttryckte hon en önskan om en diskret lägerbålsplats och hade funderingar kring att idén om tak rimmade illa med detta.

Medan jag skissar kring en ny lägerbålsplats och pratar med scoutledaren om behov lär jag mig att torpet ligger i ett naturreservat. Att naturreservatet finns kommer styra projektet i helt ny riktning. Naturreservatet kom in som en stark aktör som omöjliggjorde en permanent lösning på platsen, till exempel att fästa ett tak i trädstammar. Idén om tak, som uttrycktes av scouterna själva, omöjliggjordes av naturreservatets påverkan som aktör.

Vägskäl

Vägskäl:
Naturreservatets
inträde

Stigen ut till lägerbålsplatsen.

Vägskäl

Naturreservatets inträde

Redan vid andra platsbesöket, då jag hittade lägerbålsplatsen, insåg jag att den ligger utanför tomten. Avståndet från torpet är förhållandevis långt samtidigt som tomtgränsen går mycket nära torpet. Jag kollar upp området som torpet ligger i och lär mig att det är ett naturreservat. I ett naturreservat finns det föreskrifter som bestämmer vad som för göras eller inte. Föreskrifterna varierar mellan olika naturreservat men en sak som nästan alltid får nej, och också får det i det naturreservatet som lägerbålsplatsen ligger i, är att bygga utan dispens från naturreservatets förvaltare. Planen att bygga en ny lägerbålsplats går alltså emot föreskrifterna.

Naturreservatet träder in och tar även den rollen av en beställare. Jag börjar se mig som ansvarig även inför naturreservatet och inte bara inför scoutkåren. För att förstå hur byggande i naturreservat fungerar mejlar jag en ekolog som är ansvarig för naturreservat på en länsstyrelse. Nedan följer ett utdrag ur svaret på mitt mejl (mina markeringar):

Naturreservat har alltid så kallade reservatsföreskrifter som beslutats om när reservatet bildades. Det är regler som ska göra att syftet med reservatet säkerställs - till exempel att några särskilda hotade arter ska trivas och att friluftslivet ska gynnas. Föreskrifterna kan man säga är en förlängning av lagen, eftersom det står i miljöbalken att föreskrifterna måste efterföljas. Det är alltså ett brott mot lagen att gå emot föreskrifterna. Vad som står i föreskrifterna skiljer sig dock åt mellan olika reservat - de är skräddarsydda för att fungera i just det naturreservatet.

Vanliga föreskrifter som finns i många reservat handlar om att man **inte får** plantera in främmande arter, inte ta ner buskar och träd eller **bygga något**.

Men en viktig anledning till att bilda naturreservat är också friluftslivet. De allra flesta naturreservat ska vara tillgängliga för allmänheten och därför kan det ligga i linje med syftet med reservatet och föreskrifterna att anlägga spänger, stigar, skyltar, vindskydd och eldstäder. Då kan det vara specificerat i reservatföreskrifterna att åtgärder för friluftslivet på vissa platser inom reservatet är tillåtna.

Eldstäder och sittplatser är förbättringsåtgärder för friluftslivet och förvaltaren av reservatet (kommunen eller Länsstyrelsen) jobbar ofta för att anlägga mer sådant. Det innebär dock inte att det är tillåtet för privatpersoner eller ideella föreningar att på eget initiativ bygga eldstäder eller flytta stockar, utan det regleras i föreskrifterna.

Ett naturreservat är till för att skydda natur men samtidigt värna friluftsliv. Det blir en balansgång mellan dessa två värden. På ett sätt går det att argumentera för att scoutkåren tagit på sig rollen som förvaltare, att de genom att anlägga en eldstad med sittplatser i en fin glänta i skogen skapat bättre möjligheter för friluftsliv. Scoutkåren har genom hela processen sett det som självklart att alla får använda eldstaden. Jag ser mervärden för naturreservatet i den eldstad som scoutkåren redan byggt.

Det finns även möjligheter att ansöka om dispens från reservatsföreskrifterna och på så sätt föra en öppen dialog med naturreservatets förvaltare kring det vi vill bygga. Det hade medfört en kostnad för scoutkåren och en hel del tid som ingen var villig att lägga. Jag som arkitekt måste ta ett beslut som jag kan ansvara för och stå bakom. Detta påverkade att jag valde att meddela scoutkåren att jag inte ville bygga något platsbyggt.

Naturreservatets inträde blev ett tydligt vägskäl då dess påverkan som aktör blev så stark att den på något sätt välte omkull hela

projektet och en ny riktning blev ett måste. I stunden kändes det mer som en återvändsgränd än ett vägskäl och jag tyckte det var svårt att se vart projektet skulle leda. Eftersom jag behövde hitta en ny riktning i projektet tog jag fasta vid att en av scoutledarna redan uttryckt att hon önskade något diskret. Samma scoutledare utvecklar senare idén till att vi kunde bygga några sittplatser som kunde flyttas till platsen när de var många som skulle få plats. Jag tog upp idén med flyttbarhet för att komma vidare i processen. Om vi inte kan bygga något platsbundet och permanent eftersom naturreservatet sätter stopp för det, kan vi istället bygga något flyttbart som kan flyttas till en plats när det behövs tillfälligt.

Flyttbarhet

Gestaltningmoment 4:
Bänkundersökning

Gestaltningmoment 5:
Bänk-skisser

Gestaltningmoment 6:
Möbel-modeller

Gestaltningmoment 7:
Möbel-collage

Gestaltningmoment 8:
Budgeterade bänkar

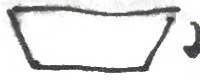
Gestaltningmoment 9:
Förslag

Gestaltningmoment 10:
Prototypbygge

Gestaltningmoment 11:
Instruktion

BÄNK I BOKAR

+ BARKTRÄ

- SVÅRFLYTTAT
TUNGT

Skissande som undersökning.

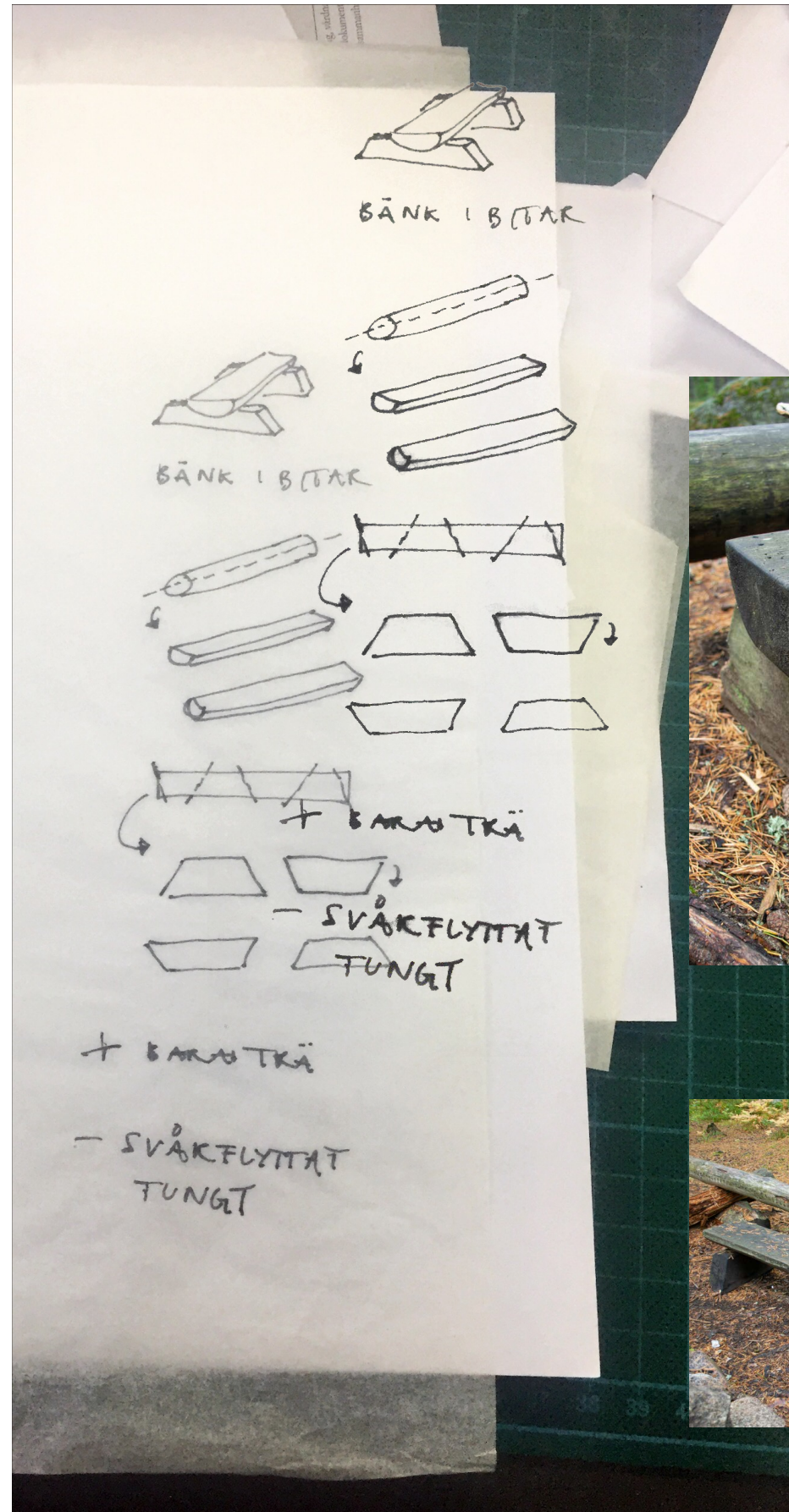
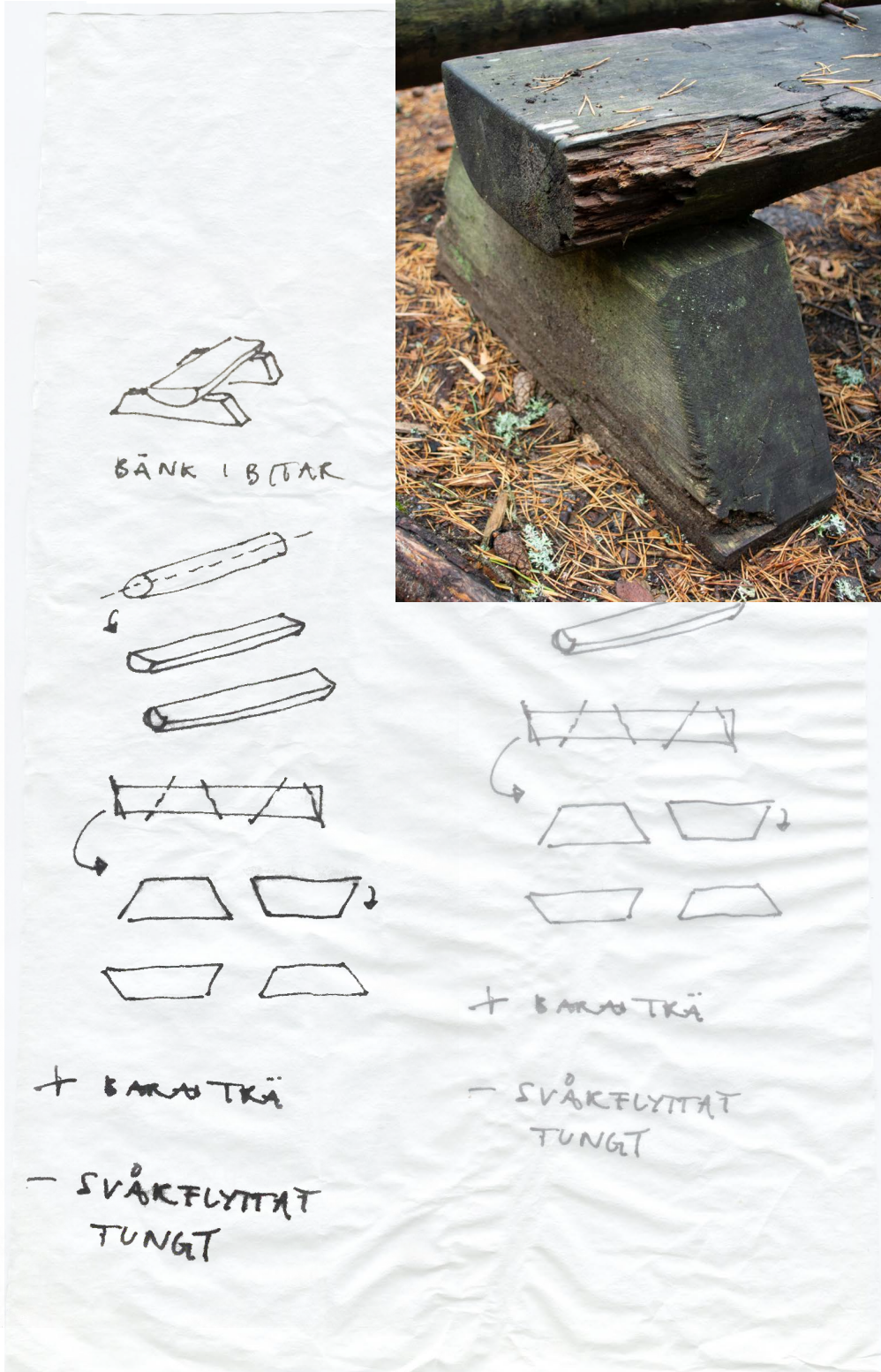
Gestaltningmoment 4:

Bänkundersökning

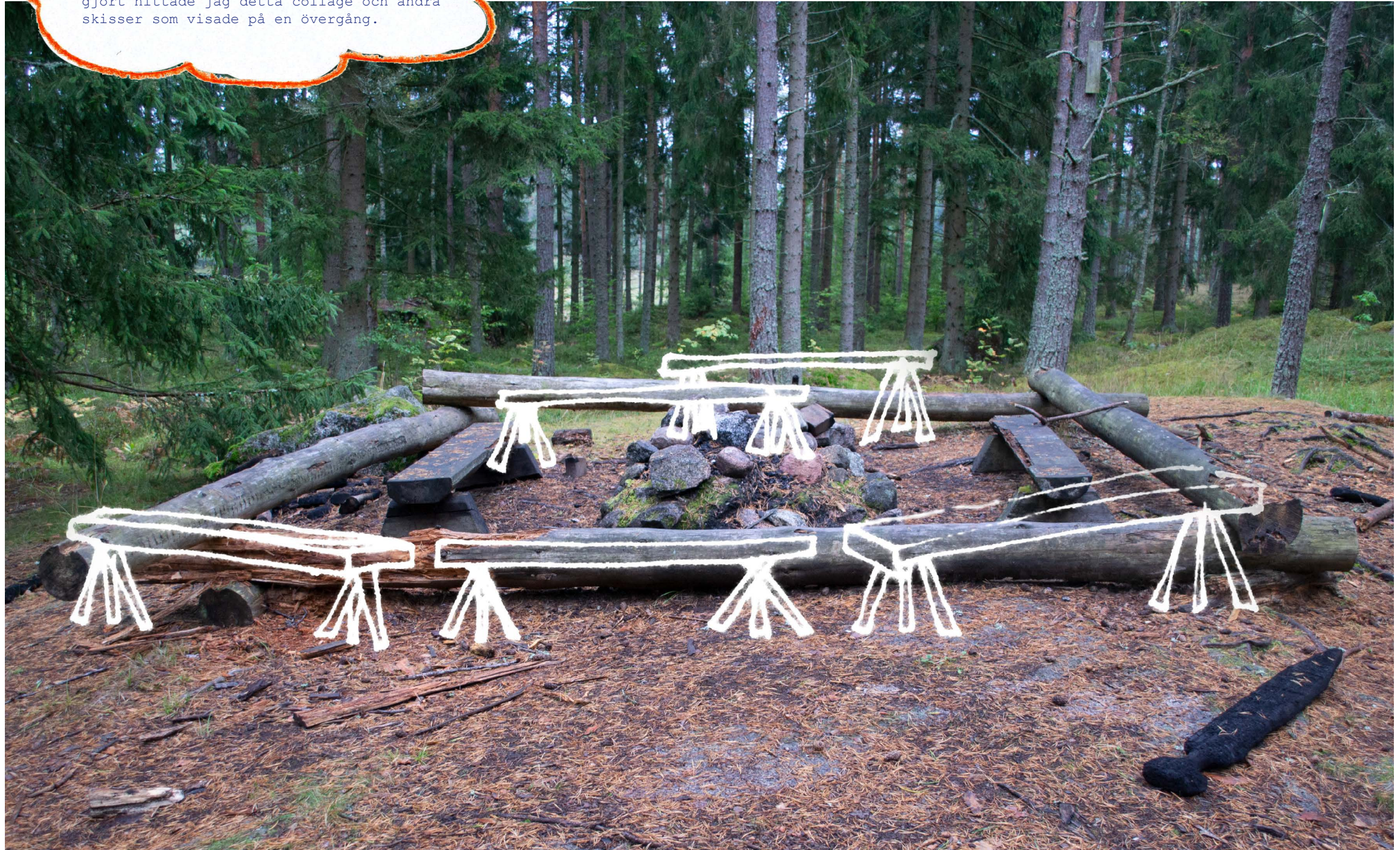
I detta gestaltningmoment letade jag efter en övergång från lägerbålsplatsen, som en bestämd plats, till något flyttbart som kunde fungera i naturreservatet. Det flyttbara översatte jag snabbt till möbel. Ett första steg var att undersöka de bänkar som finns på lägerbålsplatsen idag, som ett försök att se vad en scoutbänk är. När jag funderade över möjliga flyttbara lösningar var det fortfarande enkla metoder som eftersträvades och jag höll mig inom ramen för scoutbyggande.

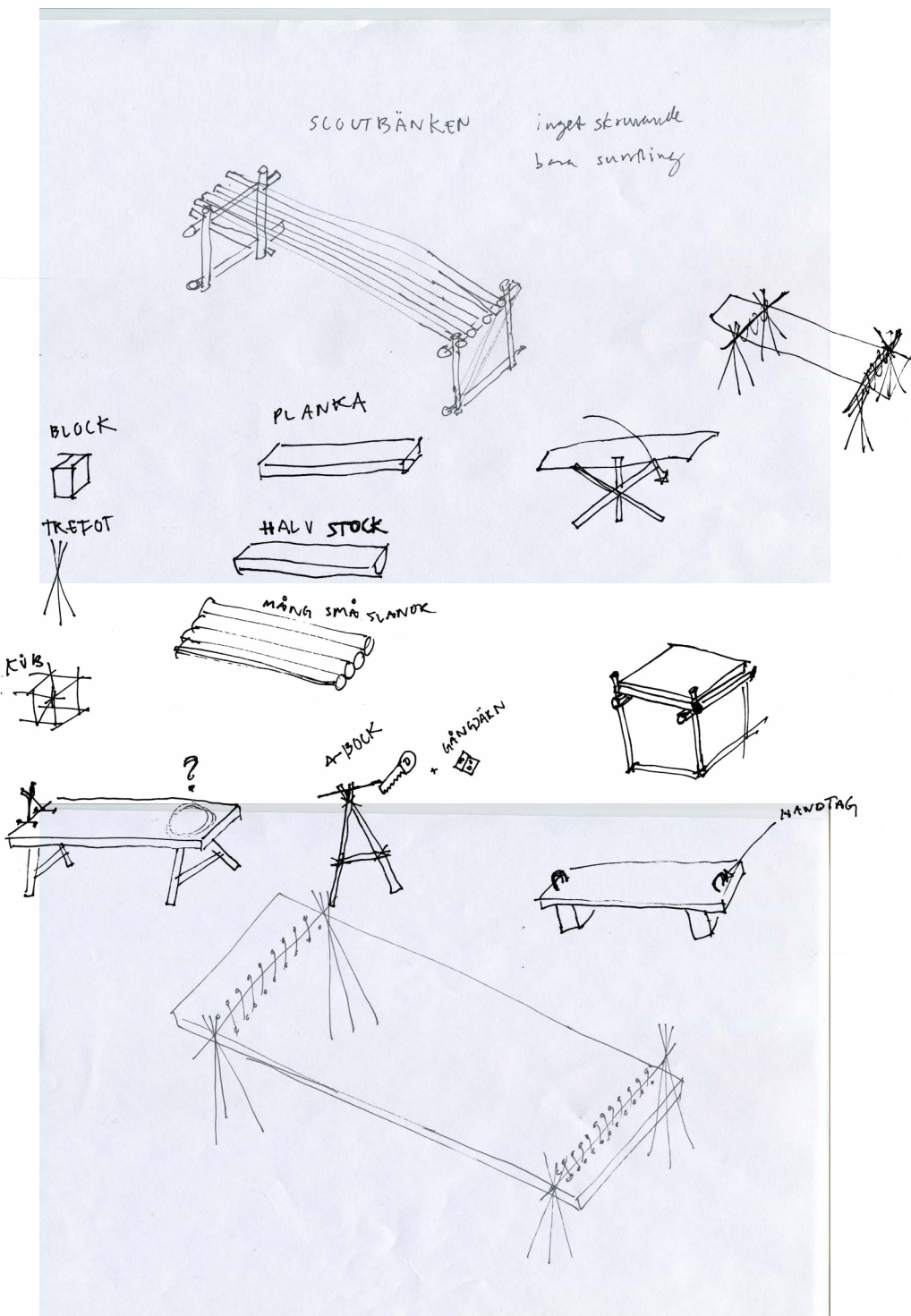
Skissen är en undersökning av en befintlig bänk från lägerbålsplatsen och blir en länk mellan det platsbyggda och det flyttbara. Att skissa var mitt sätt att hantera vägskälet som skapades av naturreservatets inträde och att försöka hitta en ny lösning. Skissen blir en egen aktör som hjälper mig framåt.

Befintlig bänk från lägerbälsplatsen.

Steget från bestämd plats till flyttbar möbel gick så snabbt att jag nästan missade det. Först när jag sammanställde det jag gjort hittade jag detta collage och andra skisser som visade på en övergång.

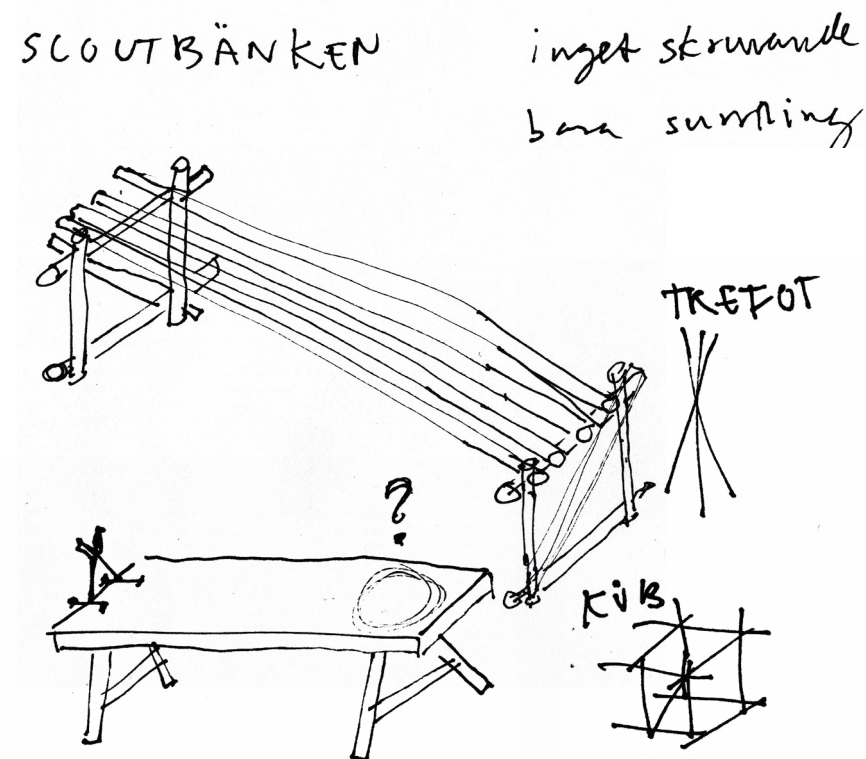

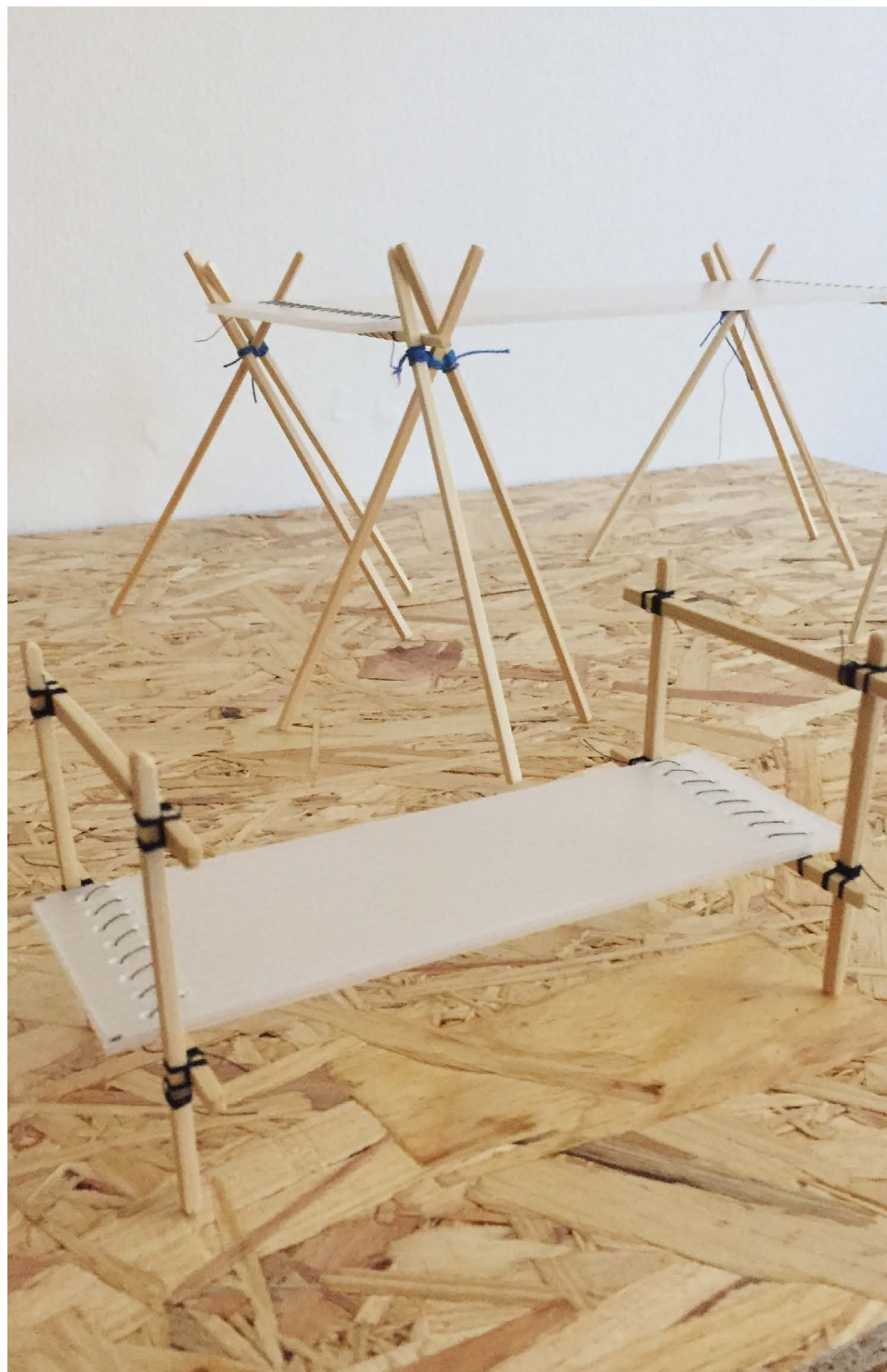
Scoutbänken - inget skruvande, bara surring.

Gestaltningmoment 5:

Bänk-skisser

Detta gestaltningmoment är ett skissande kring flyttbarhet som föregick och sedan gick parallellt med modellbyggandet, som redovisas i nästa gestaltningmoment. Jag tog tidigt ett beslut om att använda surring som teknik för möbelbyggandet. Scoutbänken är en scoutbänk just för att den surras, alltså är spik och skruv förbjuden. På många sätt blir skissandet sedan en fundering över problem med surringen som teknik och hur dessa problem kan lösas. Där två eller flera delar surras ihop kommer det alltid bli så att dessa sticker ut. Det blir inget snyggt och rent möte utan en kantbit behövs för att hålla surringen på plats. Surringen som teknik är en stark aktör som styr utformningen av bänken.

Scoutbordet och scoutbänken i modell.

Gestaltningmoment 6:

Möbel-modeller

Detta gestaltningmoment handlar om modellbyggande utifrån flyttbarhet och möbler. Jag etablerar ordet scoutmöbler som ett sätt att definiera det jag arbetar med. För mig är det fokus på att skapa en bra övning för scouterna som ska bygga möblerna, jag går in i en roll som scoutledare och släpper mycket på den del av arkitektrollen som vars främsta fokus är estetik. Jag släpper helt enkelt att det ska vara så snyggt. Däremot var det fortfarande möjligt för mig att under modellskapandet hålla mig kvar i att sätta estetik framför konstruktion, för konstruktionen behövde inte lösas än och hade ännu inte kommit så nära. Under modellfasen hade jag alltid tanken att jag senare skulle bygga bänken i fullskala och då lösa konstruktionen.

Till scoutmöblerna har jag bestämt mig för att tekniken som ska användas är surrning. Delarna får bara sammanfogas genom surrning, det är förbjudet med spik eller skruv. Scouterna kan surra och min förhoppning är att de kommer känna sig bekväma med att bygga möblerna om de ska surras.

Eftersom surrningen är tekniken börjar jag också surra mina modeller. Jag använder mig fortfarande av trefoten som en komponent, såsom jag gjorde i skisserna till lägerbålsplatsen. Min första modell är en tänkt bänk med trefötter som ben. När modellen blivit klar bestämmer jag mig för att det blev ett bord, inte en bänk, på grund av proportionerna som passar bättre för ett bord.

Min envishet blir en aktör som gör att surrningen hänger kvar i processen ända till den byggda formen, trots att tekniken nästan skapar mer problem än vad den löser.

Jag surrar en till modell som blir en bänk med sidoramar som ben. Sidoramarna är kvadrater som sätts ihop av surrningar i hörnen. Modellen blir instabil så jag gör en till med en diagonal som fungerar bättre. Den andra bänkmodellen kommer bli den som jag presenterar för scouterna och utgångspunkten när jag sedan bygger bänken i fullskala.

När jag byggde modellerna använde jag mig av material jag hade hemma. Till bänkens sittyta använde jag ett skivmaterial i plast, fast jag tänkte mig trä i slutprodukten. Till bänkens sidoramar, långa reglar och diagonaler använde jag grillpinnar i en tjockare modell. Jag surrade ihop allt med svart sytråd. Vilket material jag använde mig av i modellen påverkar långt utanför själva den fysiska modellen. Plastmaterialet skapar bland annat förvirring när jag visar upp bänken inför scouterna, då det ju inte liknar trä vilket jag sagt att vi skulle använda till sittytan.

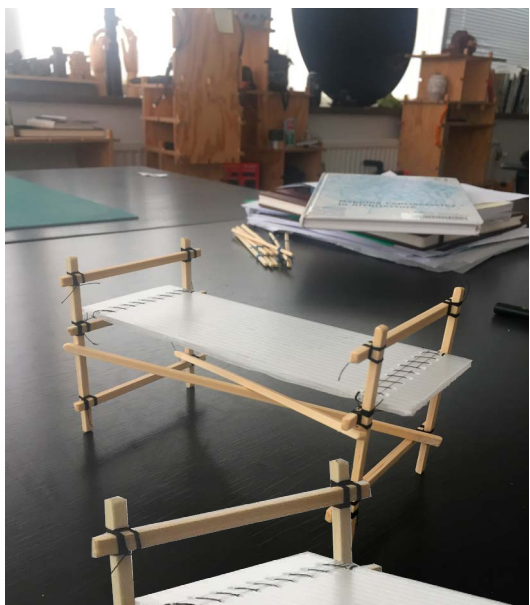
Modellmaterialen skapar tillsammans den stabilitet som bänkmodellen med diagonalen har, vilket får mig att våga gå vidare med idén. På så sätt blir modellmaterialen en viktig aktör som påverkar mig att våga säga att konstruktionen kommer gå att lösa. Det jag kommer att märka när jag börjar bygga bänken i fullskala är främst att surrningen inte får samma egenskaper när den görs i en större skala, surrningen kan inte skalas upp och bibehålla samma höga kvalitet av ihopfästning.

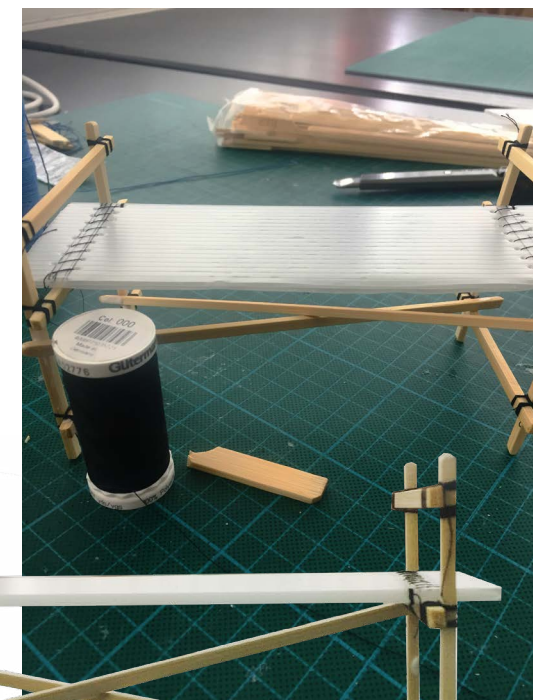
Surrade sidoramar.

Trefötter som ben.

Bänkmodellen som blir utgångspunkt för prototypbyggnandet. Diagonalerna är så svåra att surra att jag tillslut limmar fast dem.

Sytråd, grillpinnar och plast bildar tillsammans en så stabil modell att jag vågar föreslå bänklösningen för scouterna.

Gestaltningmoment 7:

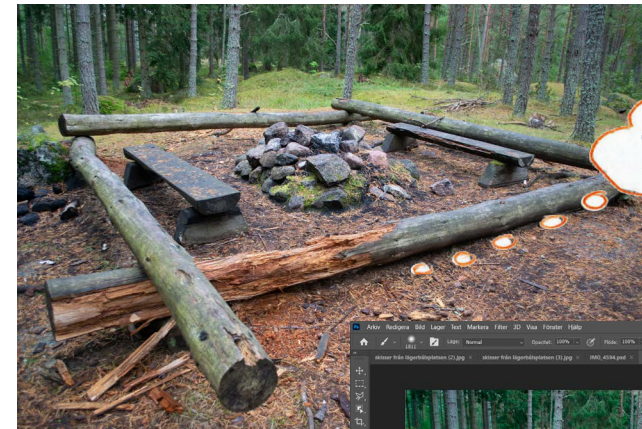
Möbelcollage

Som ett led i att visualisera mina idéer kring scoutmöblerna för scouterna börjar jag göra collage där jag lägger in bilder på modellerna i bilder jag tagit från torpet. Jag vill visa på hur bänkarna och borden kan användas och collagen blir ett utforskande av de rumsligheter som scoutmöblerna kan ge upphov till. Collagen blev ett sätt att visa inte bara scouterna utan även mig själv mig möjliga rumsligheter.

I flera collage försöker jag hålla mig inom rimlighet vad gäller skalan på bänkar och bord, samt deras placering och användning. Det är dessa collage jag visar för scouterna. Men jag gör också collage som är mer experimentella och där jag leker med skalan genom att skala upp bilden av modellbänken tills det blir en annan slags rumslighet.

Bänk framför torpet.

Jag raderar ut spåren av lägerbålsplatsen i mitt collage.

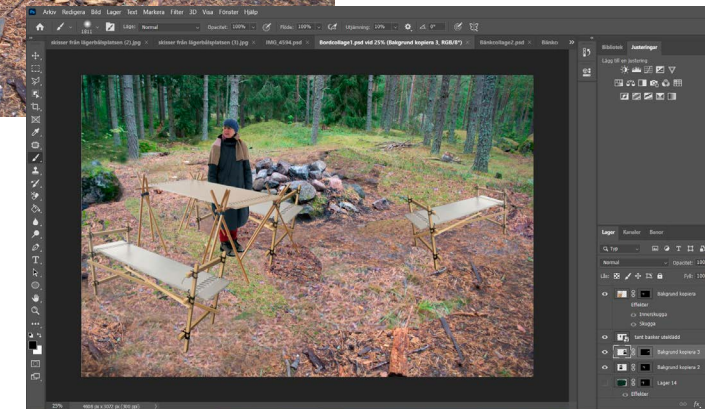

Bild på modellbilderna läggs som ett lager information över bild från lägerbålsplatsen.

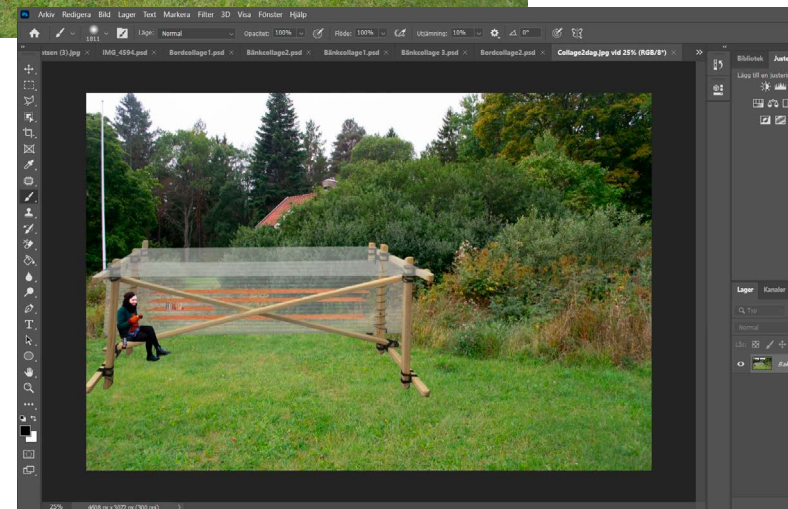
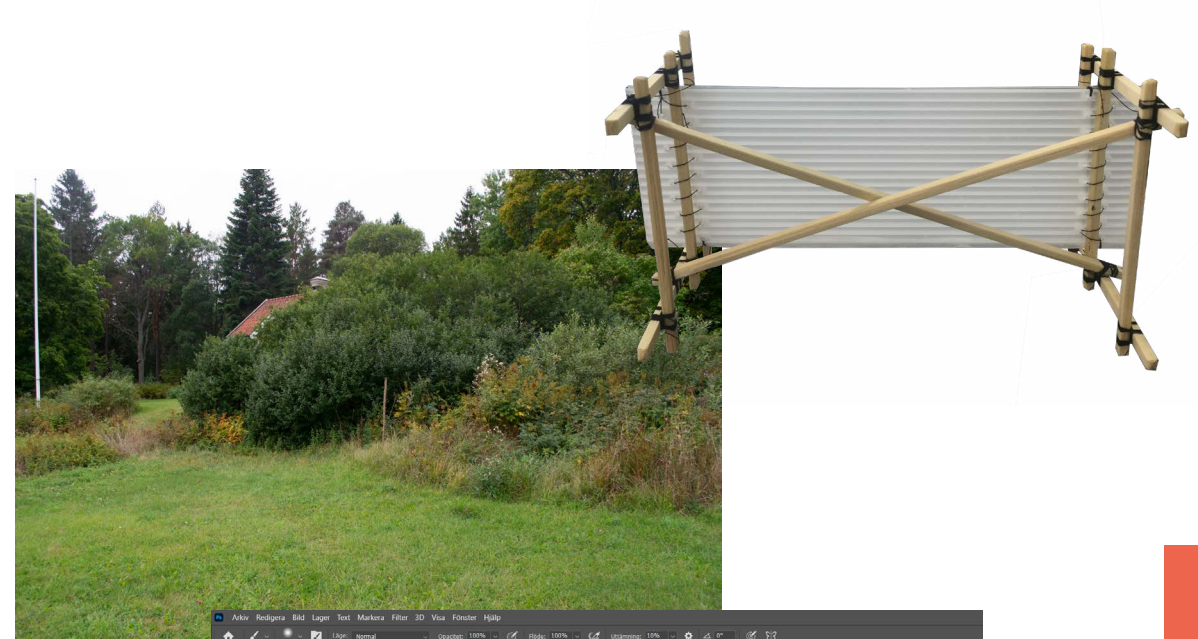

Collaget är gjort på beställning från scoutledarna som önskade en bild eller ritning över bänkarna vid lägerbålsplatsen.

I mina collage-experiment märker jag tydligt hur enkelt det är att luras med en bild. Jag har kompetens att skapa collage över situationer som har mer eller mindre möjlighet att bli till en verklighet. Istället för att använda ordet luras skulle det kunna handla om att skapa en vision, att visa på något som är möjligt i framtiden. Det är en hårfin gräns mellan att skapa en vision och skapa en bild av något som aldrig kommer kunna uppfyllas. I detta projekt är det viktigaste för mig att det är möjligt att bygga de scoutmöbler som jag föreslår. Jag vill inte gå över gränsen och skapa en bild som inte kommer gå att genomföra. Collagen främsta roll är att de övertygar scoutledarna om att förslaget med scoutmöblerna kommer bli bra, och de övertygar mer än vad jag själv är övertygad. Collagen blir en egen aktör som påverkar utanför min kontroll.

Collage som jag visade för scouterna för att exemplifiera bänkarnas användning.

Vägen till ett collage, modellbild skalas upp och läggs på bild från platsen.

Uppskalad modellbild blir ett vindskydd på lägerbålsplatsen.

På kvällen lysar lyktor upphängda i konstruktionen upp.

Material	Kostnad
Bakved och slonor	GRATIS
Regel 45x45 (36 m)	305
Tjära (5L)	720
Linolja (5L)	350
Sisalgarv (600 m)	260
TOTAL KOSTNAD	1635

Budget, bakved och träpriser.

Gestaltningmoment 8:

Budgeterade bänkar

I början av projektets tog jag och en scoutledare gemensamt beslutet att jag skulle ansvara för budget för det som skulle byggas. I ett tidigt skede pratade vi om att scoutkåren kunde tänka sig att lägga några tusenlappar på material och andra inköp. Utifrån den gestaltning av bänken och bordet som jag kommit fram till genom modellerna började jag välja material och räkna på kostnad utifrån det.

I mitt första budgetförslag beräknade jag kostnaden för en bänk med rundstav som material. Kostnaden blev då 777 kronor, vilket jag snabbt konstaterade var alldeles för dyrt. Jag hade inte så bra kunskap om vad som fanns att köpa på en vanlig byggmarknad, men jag visste vad rundstav var så därför valde jag det. När det visade sig vara för dyrt letade jag helt enkelt upp det trämaterial som är billigast att köpa på en vanlig byggmarknad. Jag kom fram till regel 45x45 mm är billigt, råspont likaså och även läkt. Alla dessa är material som egentligen används för helt andra ändamål vid husbyggen men de funkade till att bygga bänken med. Jag hade inte bestämt mig för några perfekta dimensioner på virket, utan istället anpassade mig till det som fanns att köpa billigt. Till exempel är regeln något överdimensionerad för bänkens sidorammar, men eftersom det blir dyrare att gå ner i dimension har jag valt att använda regeln. Då jag utgick från materialet som fanns att köpa och inte räknade med att vi skulle bearbeta det mer är att såga till lämplig längd har jag haft två olika tjocklekar att jobba med för materialet i sidoramarna, långsidan och diagonaler. Läkten har fått fungera som den smalare medan regel har rejälare dimensioner. Det finns två steg av dimensioner men ingen skala däremellan.

De material jag valt är också sådant som är standard på svenska byggmarknader och därför finns lättillgängligt att köpa. Med regel och råspont fick jag ner priset till 150 kr för en bänk och 350 kr

för ett bord. När jag gjorde budgeten blev priset på trä och träets dimensioner två aktörer som påverkade starkt. Jag valde trä efter det som var billigast och nöjde mig med de dimensioner virke som fanns lättillgängligt och med bra pris.

I mina försök att hålla nere priset lärde jag mig vad bakved är. Bakved är den del av stocken som inte blir en planka när virket sågas upp, utan har kvar barken på ena sidan som också är rundad. Det är en restprodukt vid sågning och det billigaste virket som finns. Oftast används det till ved men det går att bygga enklare byggen med, till exempel staket. Bakved går inte att köpa på en byggmarknad, utan jag vände mig till en lokal såg för att se om de hade bakved eller något annat billigt material. P, som driver den lokala sågen utöver sitt eget jordbruk, valde att lägga undan lite restvirke som scouterna kunde få gratis då han sågade upp virke åt en kund. Virket var till stora delar bakved men även virke med kvadratisk snitt. Jag åkte ut till den lokala sågen för att titta på virket vid mitt andra besök hos scouterna. P tyckte att scouterna gör så bra saker att han ville skänka virket till dem. Han ville stötta en verksamhet som han ser gör gott. Scouting blir en aktör som ses av P som något positivt som han vill stötta. På så sätt fick scouterna gratis och lokalt virke till sitt möbelbygge.

Material	Kostnad
Bakved och slanor	GRATIS
Regel 45x45 (36 m)	305
Tjära (5L)	720
Linolja (5L)	350
Fraktkostnad	400
Sisalgarn (600 m)	260
TOTAL KOSTNAD	2035

Budget med fraktkostnad.

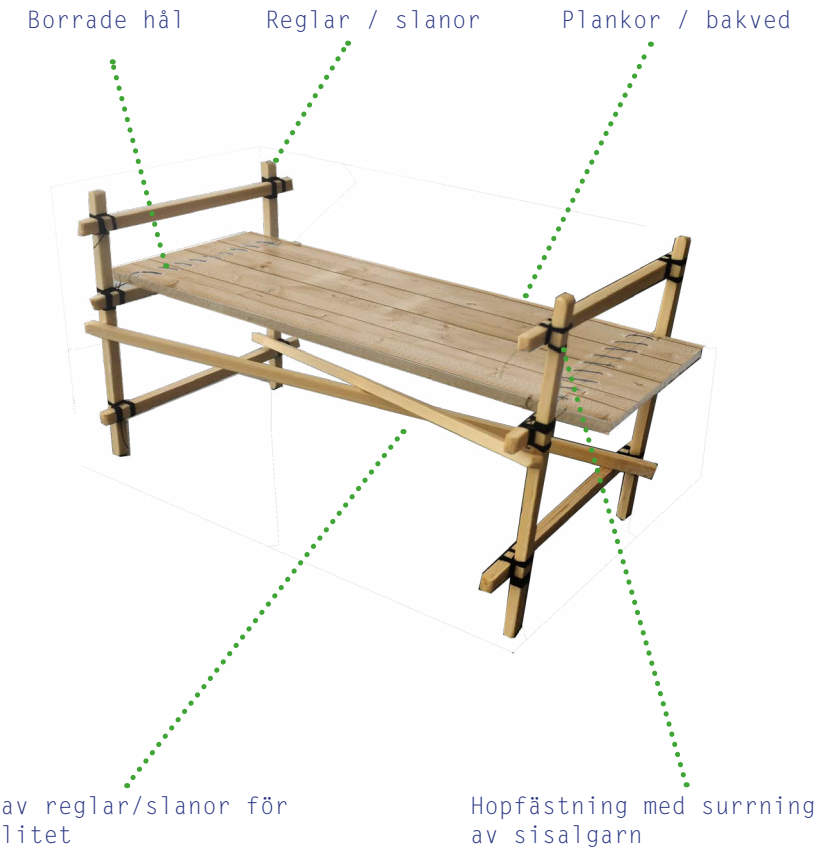
Collage över processen med priser på trämaterial, bakved, modellbild och prototybank.

Gestaltningmoment 9:

Förslag

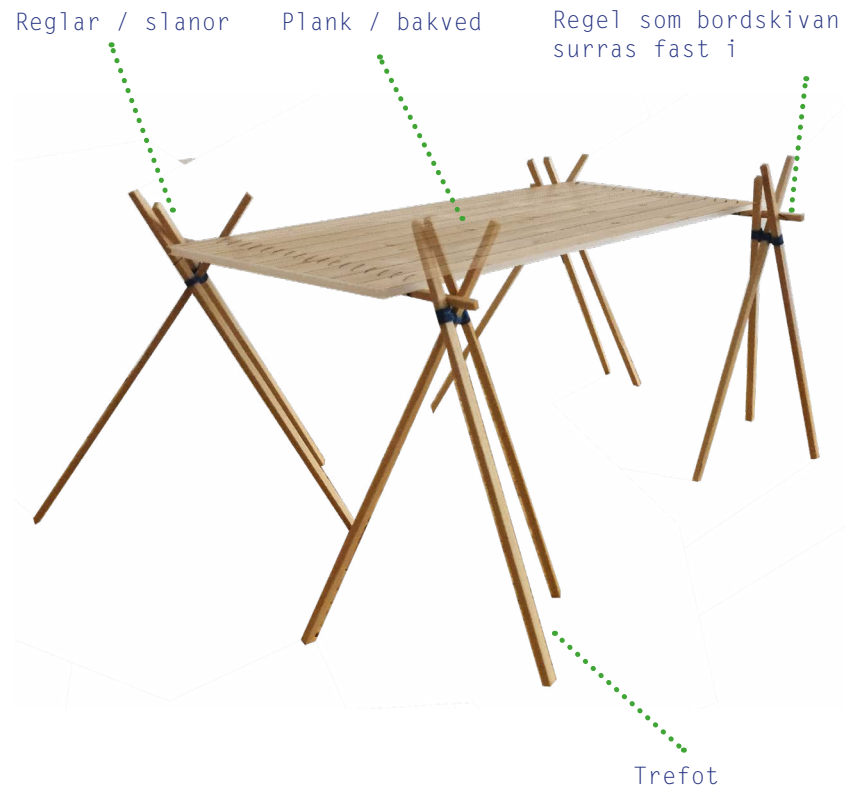
I mitten på oktober skickade jag ett förslag kring scoutmöblerna till scoutledarna. I förslaget beskrev jag mina idéer och ställningstaganden främst i ord men också i bilder. Jag hade ett datum då jag skulle leverera ett förslag till scoutkåren och var tvungen att hålla den deadline. Därför blir arbetssättet under gestaltungsprocessen inte så dömande, de idéer som kommer fram får duga när det måste levereras. Det finns inte tid att tänka om och göra om så många gånger. Fokus är på att göra ett intressant förslag till scoutkåren och på så sätt "sälja in" min idé.

Tidigt bestämde jag mig för att inte använda mig av ritningar i det material som jag visade scouterna. Det beslutet tog jag då jag ser på ritningen som ett medium som främst förstås av arkitekter och utan träning i att läsa ritningar ger det inte så mycket för betraktaren. Detta beslut har lett till att jag haft en process utan ritningar. Istället för ritningar har jag skapat i modell och collage. Bilder är vi alla vana att läsa av. Det leder också till att jag skickar ett förslag utan ritningar men med collage över bänkarna och borden runt torpet, bilder över de två modellerna med förklaringar kring konstruktion och text där jag bland annat beskrivet mitt beslut att inte bygga på mark som är naturreservat.

Scoutbänkens konstruktion såsom jag förklarade den i förslaget.

Förklaring av scoutbordets konstruktion så som jag presenterade den i förslaget.

Scoutbordet

På scoutbordet består benen av tvedeträ. Tanken med tvedet är att den kan hjälpa till att stabilisera benen på ett enkelt sätt. Tvedet kan fällas ihop när den inte används.

Bordskivan består av bakved / plank som på samma sätt som i bilden monteras fast på en slata / regel. Bordskivan med den fastsatta slatan läggs sedan i klyftan på tvedeträna.

Tvedeträna och bordskivan hölls ihop med snör och kan därmed förvaras utan att det tar så mycket plats.

Bordet är 90 cm bred och 180 cm långt.

Reglar / slator Plank / bakved Regel som bordskivan surras fast i Trefot

Konstruktion & material

I förslaget har jag valt att ha fokus på konstruktions och hållbar byggande och så framtidens. Mindre betänkt vad av de billiga naturmaterialen trä och slata.

Konstruktionen är utformad för att det ska vara enkelt att bygga utan mycket förkunskaper så att scouterna kan bygga själva. Det enda i konstruktionen som kräver en smula är att det ska vara till i klyftan och bordskivan. Annars är det enkelt som gäller. Byggnaden av möblerna blir på så sätt ett bra tillfälle för scouterna att öva sig på surring. De tre exempel jag presenterade kan ses som en bas som det kan göras tillägg eller justeringar till utifrån vad scouterna vill bygga.

Genom att delarna varas ihop blir de enkla att ta isär. Det gör det möjligt att bara byta en skadad del som har ruttat. Det är också enkelt att byta på en surring som gått upp.

Ledarnas skickar ett mejl och svarar på mitt förslag:

Hej Tora!

Tack för mail och inblick i hur du tänker. Möblerna kommer att komma väl till pass som ett komplement till redan befintliga stockar / bänkar vid eldplatsen. Något som vi saknar i presentationen är en ritning / bild över hur det kommer att se ut uppe vid eldplatsen när de flyttbara möblerna är på plats tillsammans med de nu befintliga stockar. Det vore bra att kunna visa på att med dessa möbler, som komplement, gör så att vi kan vara minst en kanske två avdelningar på plats samtidigt.

Dessutom funderar vi på huruvida du har tänkt något mer kring tillgängligheten för att komma fram till lägerbålsplatsen tex bredda stigen, slyröja och att förbättra/bygga ny bro över diket. Detta skulle kanske gå att visa med någon form av ritning.

Har du funderat något på hållbarheten på möblerna. Vad behövs det för surrgarn (tjätat eller annan impregnering) som håller under flera säsonger? Vad behöver vi göra för att behandla träet i bänkar och bord. Detta är något måste tas med i budgeten.

Vi tycker att du har träffat rätt med de flyttbara möblerna. Detta är saker som våra scouter kommer att kunna bygga. Konstruktion är enkel men ändå stabil.

Flyttbarhet & naturreservat

Dragonörten ligger i naturreservatet N och därför är det viktigt regelat vad som får göras. Detta gäller även på tvedet som jag förstår det.

En lägerbålsplats är något som är godkänt att bygga på men som är naturreservat och därför kan inte jag i exempel av snitt färdig arkitekt Rita ett förslag som byggs på mark där det inte är tillåtet. Att vi bygger bänkar som kan flyttas runt gör att vi får runt problemen. Då det är helt okej att ställa ut möbler i naturreservatet som sedan placeras undan.

Förutom detta tror jag att det är en stor fördel för att ha bänkar som kan användas på flera ställen. Till exempel kan vi ha lägerbål och snör på olika platser runt huset. Genom att variera var vi sätter för lägerbål och snör kan vi främja tillgängligheten så vi kan sätta på en plats om vi lämnar att vi är lägerbålsplatsen lite i stöpet. Bänkarna ger också möjligheten att utnyttja lägerbålsplatsen lite bättre vid lägerbål. Med bordet går det att få mer yta när det behövs, till exempel vid matlagning.

Budget

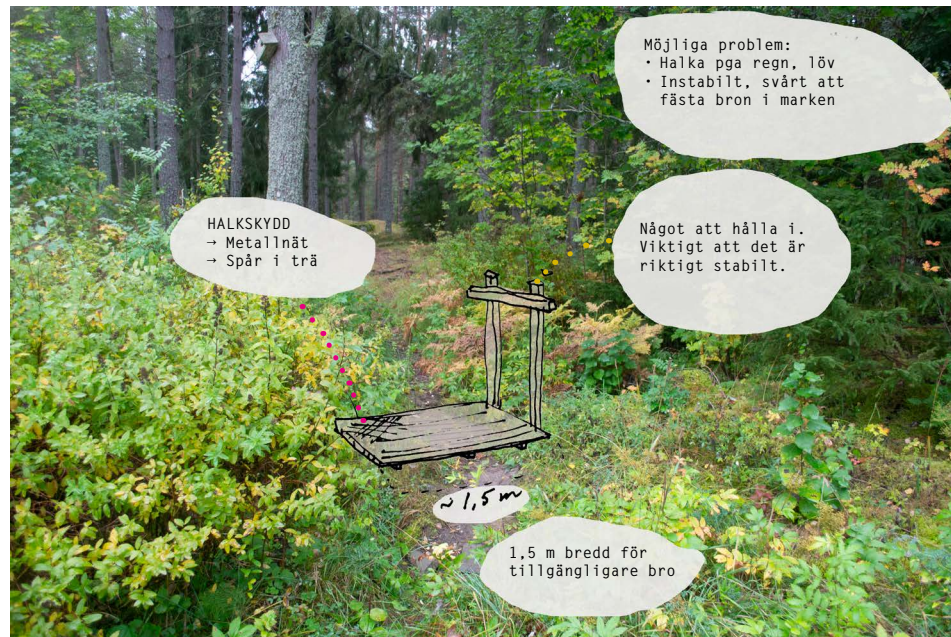
Den budget har jag beräknat utifrån material och priser på en byggmarknad. Jag har också kontaktat med en lokal vägstråk utanför Uppsala som kan sälja tved som tillåtet på ett billigt sätt. Vi har jag tillit på bakved för bänkbänk och bordskiva samt slator för konstruktion och trefot. Bakved är en varuslag och bland det billigaste tvedet som finns att köpa.

Kostnadsberäkningar

Material till 200 stycken	10
Tved	2000
Tved till 400 stycken	400
Tved till 200 stycken	200
Tved till 100 stycken	800
Totalt	3000

Total kostnad för byggandet av möblerna: 2500 - 3000 kr

Tankar kring ny, tillgängligare gångbro till lägerbålsplatsen

Skiss på brolösning som jag skickar till scoutkåren efter önskemål.

Förslaget lyckas övertyga om på att konstruktionen är stabil, fastän jag själv känner att det inte går att fastställa än eftersom jag ju ännu inte byggt någon bänk och inte har en aning om det kommer fungera. Collagen blir återigen en egen aktör som övertygar mer än vad jag själv känner mig övertygad. Scoutledarna efterfrågar fler ritningar eller bilder över hur möblerna kommer se ut vid den befintliga lägerbålsplatsen och jag gör också ett collage över bänkarna vid lägerbålsplatsen som jag skickar till scoutledarna. I budgeten lägger jag till kostnaden för tjära och linolja utifrån ledarnas önskemål kring möblernas hållbarhet. Jag svarar också scoutledarna att anledningen till att jag inte tänkt på tillgänglighet kring stigen ut till lägerbålsplatsen är att jag inte vill göra åverkan på mark som är naturreservat. Senare kommer jag ändå att rita ett förslag på en ny brolösning som jag skickar till scoutledarna.

I mitten av oktober åker jag och träffar scouterna för andra gången. Jag är med på en kvällsträff och visar upp mitt förslag. Till mötet har jag skrivit ut fyra olika collage och har med mig

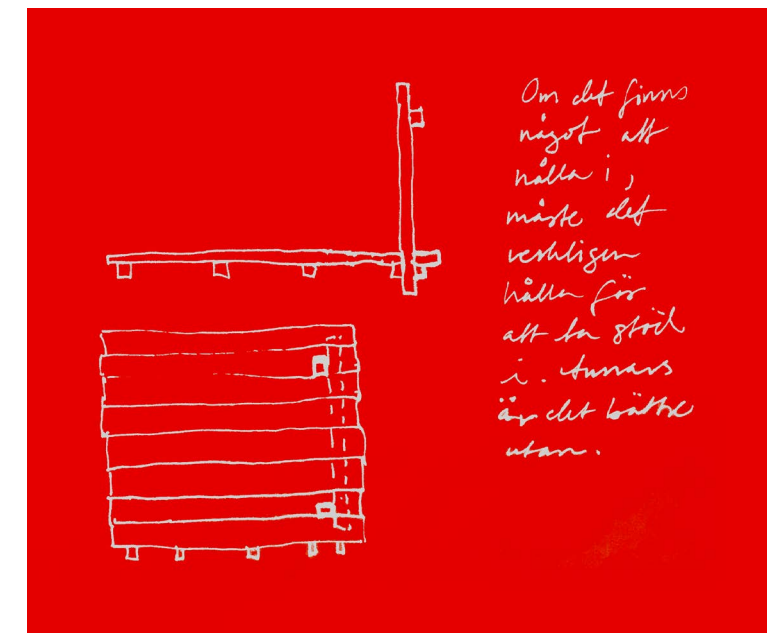
modellerna av bänken och bordet. Här följer ett utdrag ur min projektdagbok kring mötet där jag presenterade materialet:

2020-10-14

Jag hade med mig modellen av bänken och bordet och fyra olika collage på bänkarna vid olika platser kring torpet. Scouterna fick titta på bilderna och så förklarade jag att vi skulle bygga bänkar. Det var bra med modell för den intresserade scouterna mycket. När jag visade bänken så frågade de om jag surrat den och sedan om jag var scout.

En scout ville bygga en gunga. Samma scout kopplade också ihop att jag fotat bänkmodellen och lagt in den i datorn på ett foto.

Jag fick en stund att prata bara med ledarna. L, en scoutledare, pratade om att behandla sisalgarnet på något sätt så att det inte ruttnar. Det gör tydligen det lätt annars. En blandning av tjära och linolja var hans förslag. E ville gärna se mer visioner och stora förslag kring platsen. Hon tyckte också att bänken var väldigt fin.

Brolösning i rött.

Gestaltningmoment 10:

Prototypbygge

Efter mötet med scouterna där jag presenterat förslaget med scoutmöbler börjar jag bygga en bänk själv. Jag använder mig av material som finns att köpa i en byggvaruhandel och väljer utifrån vad som är billigast (se budgeterade bänkar).

Jag tar hjälp av en annan arkitektstudent då det finns flera moment i bänken som är svåra att göra själv, dessutom tänker jag att det är bra att behöva testa idéer på en utomstående. Vi bygger klart bänken på en arbetsdag, inklusive tid för att köpa material och såga till bitar. Som utgångspunkt använder vi oss av den modell jag gjort av bänken som har två diagonaler under sittytan. Det trämaterial vi har är regel 45x45mm samt råspont 17x190 mm. Till surrningen använder vi mattvarp, som är ett tunt men tåligt bomullssnöre.

Under prototypbyggandets gång kommer jag att bygga om bänken tre gånger för att utveckla konstruktionen, här under redovisar jag bygget av *bänk 1*, *bänk 2* och *bänk 3*.

Modellen som utgicks från i prototypbyggandet.

Bänk 1

Tidigt i processen sågar vi fel vilket leder till att det inte finns någon regel som är tillräckligt lång för att räckta till diagonaler som ska finnas under sittytan. Bitarna som skulle blivit diagonaler räcker istället att lägga längs med långsidan av bänken. Därför placerar vi två regler längs med långsidan längst ner på ramen i ett försök att stabilisera bänken.

När vi byggt klart bänken inser jag att den inte håller. Surrningen orkar inte hålla upp vikten av en person som sitter och stabiliteten är dålig. Jag försöker hela tiden analysera felkällor för att se förbättringar av konstruktionen. En tydlig felkälla är att vi surrat med mattvarp som inte alls är det som brukar användas och som inte är bra till att surra med, det var det som fanns helt enkelt.

Jag som ansvarig inför att få konstruktionen att fungera är mycket mer fokuserad på hållbarhet och stabilitet än min medhjälpare arkitektstudenten. Utdrag ur min projektdagbok:

2020-11-06

J (den andra arkitektstudenten) tyckte ofta att vi skulle göra val utifrån estetik, alltså vad han själv tyckte var snyggt. I vissa fall skulle han nog valt en snygg lösning framför en praktisk eller mer hållbar. Jag ser på konstruktionen mycket mer rationellt, den måste hålla. Det är verkligen prio nummer 1, tänk om jag står där den där helgen och bänkarna bara faller ihop. Det får ju inte hända. Det är också jag som är ansvarig för konstruktionen så jag måste ju få den att funka.

Trä till en bänk.

Sidoramen surras ihop.

Surrning.

Råsponten, som blir sittyta, läggs på sist.

Bänk 1.

Lista på problem med den första bänken:

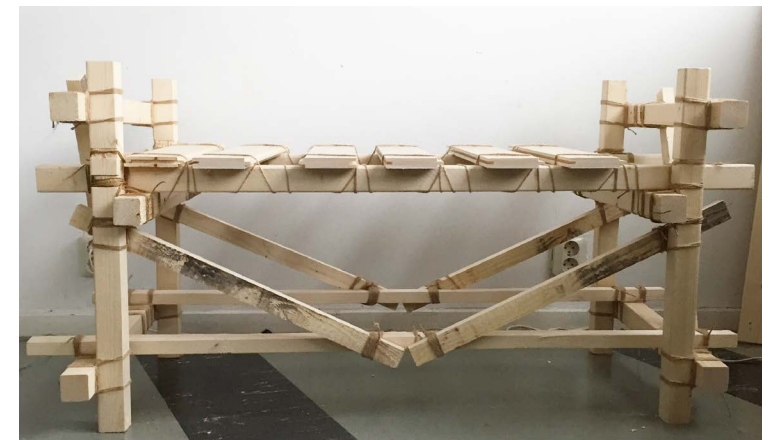
- Surrningen kasar (främst den som håller upp sittytan)
- Råsponten är för tunn för att bära över långsidans spann
- Sidoramarna är inte stabila
- Hela bänken är instabil
- Mattvarpen är dålig som surrgarn

Jag märker tydligt hur övergången från modell till prototyp inte är smärtfri. Till exempel håller surrningen i modellen riktigt bra medan prototypbänkens surrningar kasar och släpper efter för tryck. Surrningen är inte skalbar. Idén om att det som håller i modell håller i verkligheten verkar inte stämma för mitt bänkbygge. En insikt detta moment gett mig är att det är viktigt att hålla koll på vad som faktiskt går att skala upp och vad som inte går, allt kan inte kan översättas enkelt från modell till fullskala.

Flera gånger tänker jag att jag hade velat börja med att bygga bänken i fullskala, att jag helt enkelt redan i modellstadiet hade velat bygga modellen i 1:1. Det känns som att jag har lurat mig

själv, och även scoutkåren, att bänken håller eftersom den höll bra i modell. Det är ju inte samma sak som att den håller på riktigt. Innan jag började bygga bänken var det som att jag tänkte att gestaltningen redan var klar, att min modell var slutresultatet. Det hade känts mer ärligt mot scoutkåren om jag hade byggt en bänk innan jag sålde in mitt förslag.

Det känns tufft när jag sålt in en idé (bänkbygge med hjälp av surrning) som jag inte får att funka i verkligheten. Jag börjar känna ansvaret för min gestaltning på riktigt. Jag tänker jag att det alltid går att skruva ihop vissa delar, det är det värsta som kan hända. Samtidigt försöker jag tänka ut nya sätt att göra surrningen mer motståndskraftig.

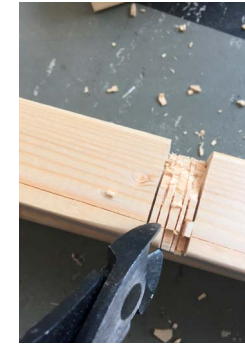
Från bänk 1 till bänk 2 och sista bänk 3.

Bänk 2

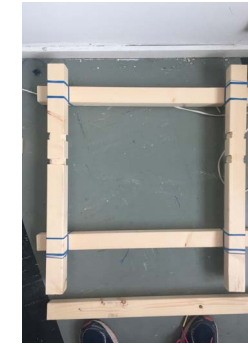
Jag tar nya tag och ger mig på att bygga om bänken. Surrningarna klipper jag bara upp och så har jag alla bitar av regel och råspont att börja om med. Eftersom surrningarna kasar vill jag testa att göra en skåra i regeln som jag surrar fast i, för att se om surrningen kan fastna i skåran och på så sätt sluta glida ner. Skåran ger ett positivt resultat. Jag har också skaffat mig ett bättre snöre som mer liknar det sisalgarn som scouterna ska surra med vilket jag också bidrar till att surrningen håller bättre. Den nya surrningen klarar av att ta vikten av en person som sitter på bänken.

Samtidigt som skåror och bättre surrgarn ger en mer hållbar surrning återstår problemet med stabiliteten. Både bänk 1 och 2 går att vicka i långsidans riktning och kortsidans riktning. Bänken går att gunga fram och tillbaka och har en slags inbyggd rörlighet. Surrningen håller inte delarna på plats lika hårt som till exempel skruv vilket möjliggör denna oönskade rörelse.

Jag kompletteringshandlar en läkt, som är 23x35 mm, vilket jag tänker mig passar bra till diagonaler som förhoppningsvis kommer ge den stabilitet som bänk 1 saknade. Med läkten vill jag bygga de diagonaler som jag hade i modellen men som vi inte gjorde i bänk 1. Diagonalerna som jag lägger till nu ger viss stabilitet men sidoramarna är fortfarande instabila i sig själva.

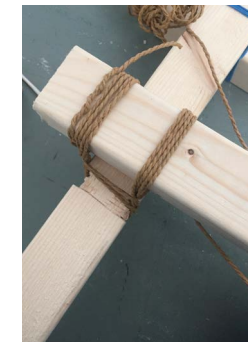
Skårorna görs med avbitartång.

Sidoram med skåror för mittenregeln.

Mitt i bänkebygge.

Surrning som fastnar i skåran.

Bänk 2.

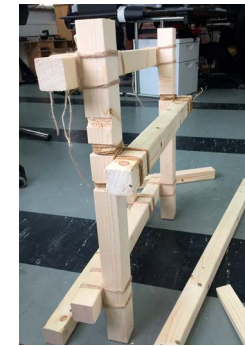
Bänk 3

Till sidoramarnas fyra sidor av regel lägger jag till en diagonal på mitten. Det gör att sidoramarna känns mycket mer hållbara. Läkten är bra för diagonalen då den är smalare och lättare att surra fast rejält. Tjocka saker är svårare att surra än tunna, något jag också lärt mig genom övergången från modell till fullskala.

På tredje försöket väljer jag också att lägga råsponten längs med kortsidan, att vrida på den 90 grader och lägga regler längs med långsidan som råsponten kan ligga på. På så sätt måste inte råsponten spänna över en lika lång sträcka och sitsen klarar mer tryck. Den stabilitet som de långa reglarna gett bänken finns också kvar samtidigt som det finns plats att bygga en mer komplicerad, och bättre, diagonal undertill i bänken.

Först bygger jag hela bänken med precis samma diagonal-lösning som i bänk 2 men den ger inte tillräckligt med stabilitet. De två diagonalerna stabiliserar i samma riktning som sidoramarnas diagonal, kortsidans riktning. Därför gör jag en ny lösning med två diagonaler som möts i långsidans mitt.

Under alla bänkbyggen har jag jobbat med standardiserade mått. Mitt grundmått har varit 60 cm, vilket alla regler som bygger upp sidoramarna är samt de korta diagonalerna. De långa reglarna är 120 cm och likaså den långa läkten. Det finns alltså två längdmått, ett kort och ett långt. Tanken var att det gör det lättare om många bitar ska sågas samtidigt och också lättare vid ihopsurning då det inte finns så många olika delar att hålla koll på.

Horisontella regler på olika sidor.

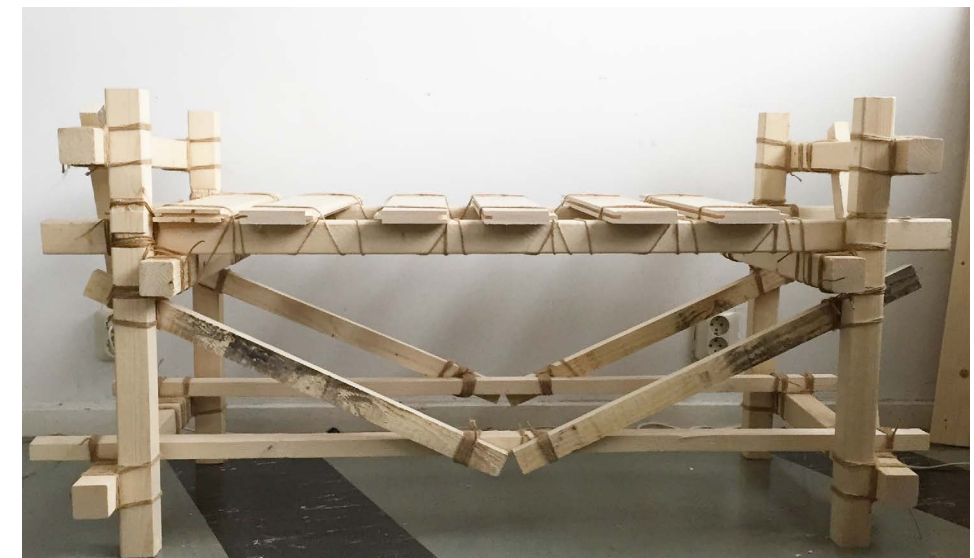
Sidoram med diagonal.

Diagonalen surras fast.

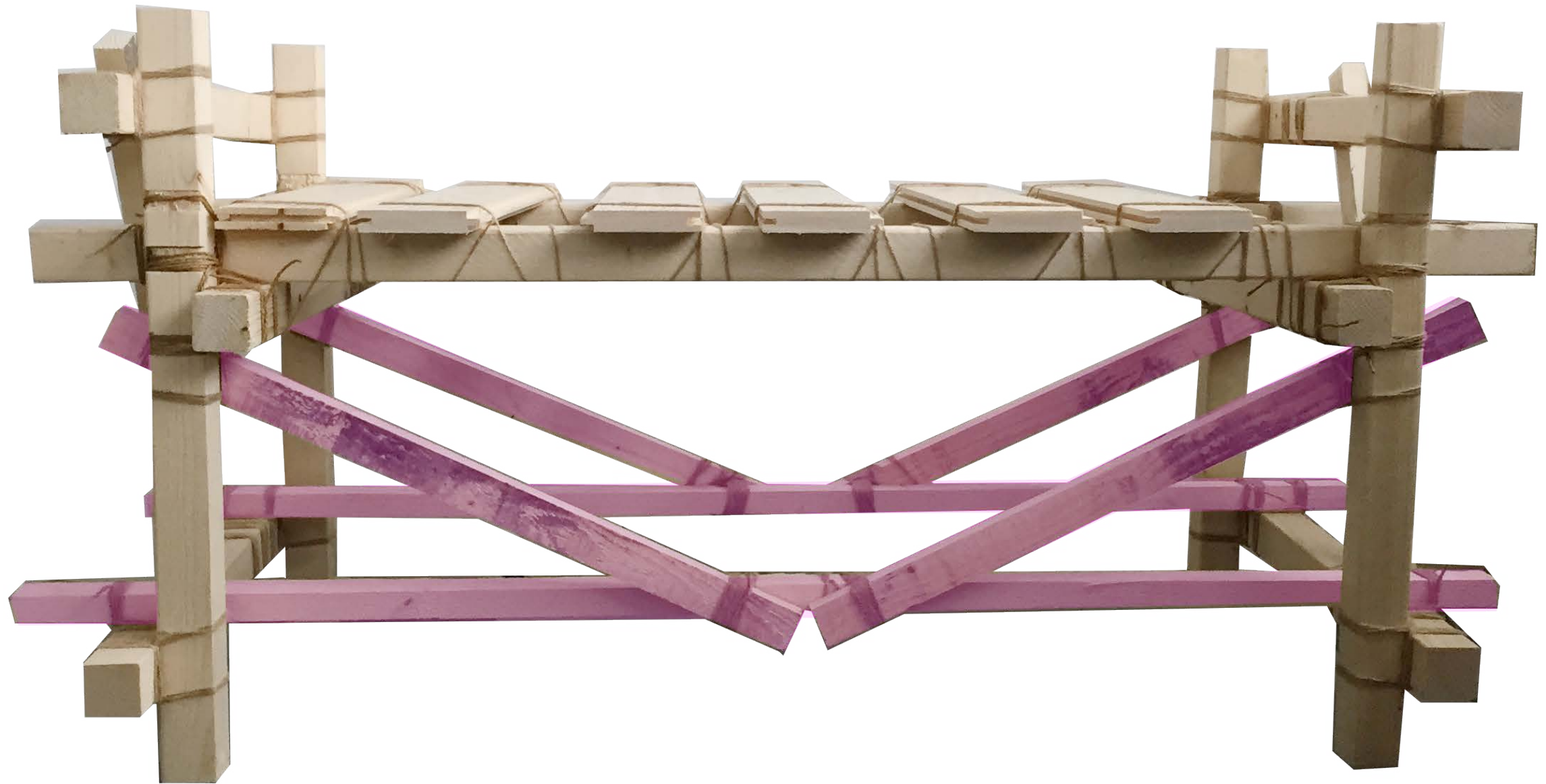

Diagonal som gav stabilitet.

Bänk 3.

Till instruktionen använde jag färg för att koppla ihop texten med bilden.

Gestaltningmoment 11:

Instruktion

I början av projektet hade jag en önskan om att inte använda mig av mellanhänder såsom ritningar. Jag ville vara med vid byggandet för att vara med och bygga själv och på så sätt förmedla och få kunskap. Jag tänkte att ritningar bara skulle försvåra kommunikationen mellan mig och scouterna och att mötas och arbeta tillsammans skulle vara det enklaste sättet att bygga.

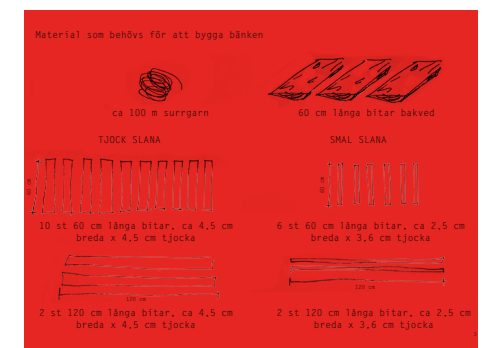
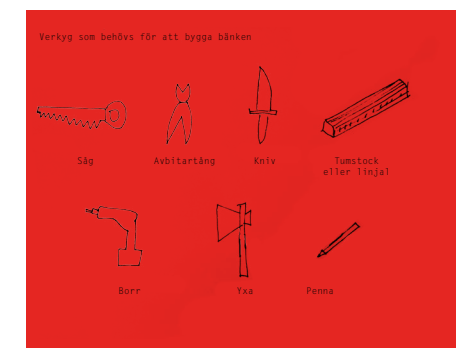
På grund av covid19-pandemin som förvärrades under hösten 2020 valde jag att inte resa till scoutkåren och vara med vid bänkbyggandet. Pandemin blir en stark aktör och jag får tänka ut ett annat sätt att förmedla det jag lärt mig av att bygga en bänk. Det är nödvändigt för mig att förmedla kunskap utan att jag är på plats.

Jag tänker att jag skapar en instruktion, istället för ritning. Texten är lika viktig som de bilder från prototypbygget som jag använder för att illustrera. Det är svårt att hitta rätt sätt att beskriva i ord, och för att förstå om jag använder mig av onödigt komplicerade ord och meningar ber jag två vänner som varit scouter, och som inte är arkitekter, att läsa igenom instruktionen för att se om de förstår. Jag justerar ordval och meningsbyggnad utifrån mina vänners kommentarer. Till exempel ersätter jag orden regel och råspont med slana och bakved.

Samtidigt som jag utarbetar instruktionen gör jag en detaljerad inköpslista för vad som behövs köpas på byggmarknad och ett sågningschema så att virket kan bli till maximalt antal bänkar. Jag mejlar instruktionen, inköpslista och sågningschema till scoutledarna veckan innan den sista helgen i november då det är planerat för bygghelg. Scoutledarna ringde mig efter deras veckomöte, och var oroliga för att de hade tänkt ut en annan lösning kring bänkbyggande än det jag förklarade i instruktionen. De ville inte köpa något virke på byggmarknaden utan bara använda sig av den bakved och annat spillvirke de fått gratis. Arkitektskolan klev in som en aktör här då scoutledarna tänkte att jag inte skulle bli godkänd på mitt examensarbete om de inte byggde bänkarna enligt min instruktion. Jag förklarade att jag bara ville att instruktionen skulle vara till hjälp för scouternas byggande, att de fick bygga precis som det ville och att mitt examensarbete inte hängde på deras utförande av bänkarna.

När jag skickat iväg instruktionen börjar jag oroas för att jag inte lyckats förklara tillräckligt tydligt det som varit svårigheterna med att bygga en bänk i instruktionen. Därför gör jag en kompletterande lista som snabbt går igenom problem jag stött på och vad min lösning var. Precis innan scouterna ska bygga bänkarna får även de ställa in då ledarna blir förkylda. I skrivande stund, februari 2021, planerar scouterna att bygga bänkar i april 2021.

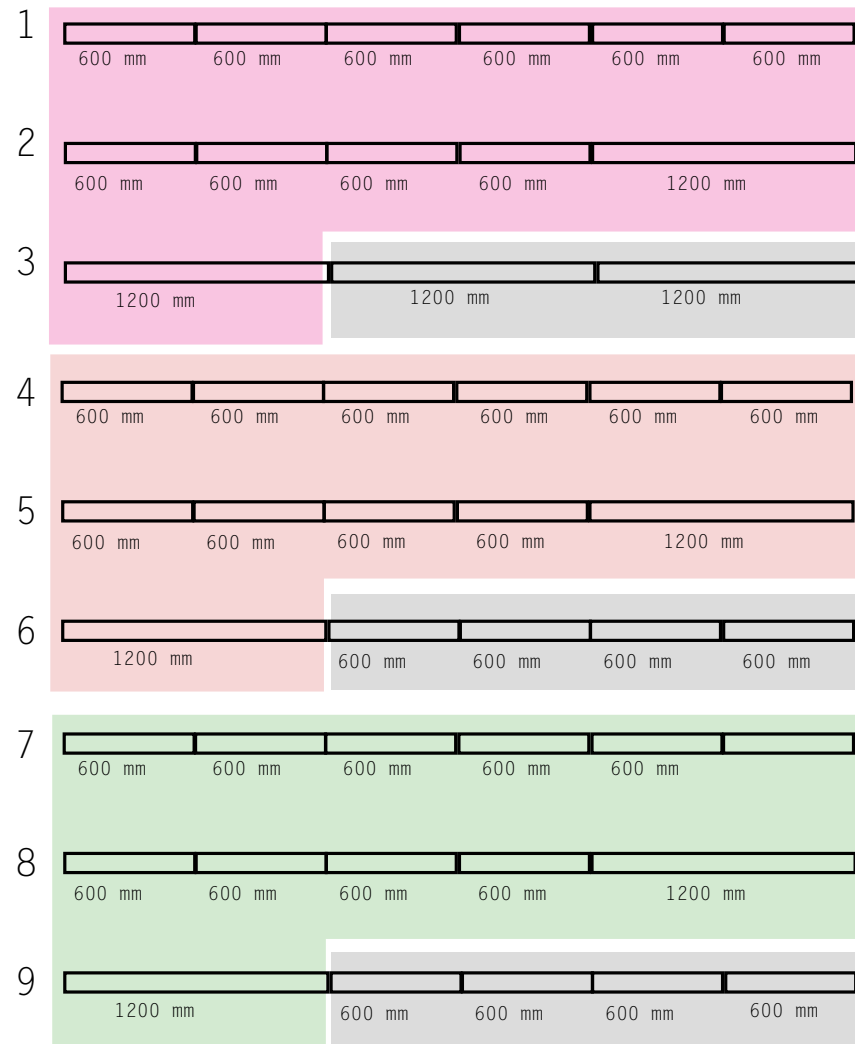

Sågningschema för 6 st bänkar

Regel (tjock slana)

Varje färg är virke för en bänk!

Total längd: 3600 mm

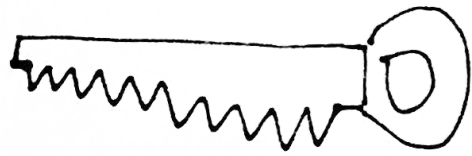
Del av sågningschemat till bänkbygget.

Problem	Min lösning
Surrningen kasar	Min lösning blev skåror att lägga surrningen i.
Sitsen håller inte	Plankorna jag använde till sitsen var tunna och höll inte när de skulle bära över en meter. Min lösning blev att lägga plankorna längs med kortsidan istället, och då klara mig med kortare bitar. (Alternativ lösning: tjockare plankor!)
Bänken är inte stabil	Diagonaler! Varsin diagonal på varje kortsida stabiliserar bra. Först testade jag med diagonal som i bild 1. Den fungerade sämre än lösningen i bild 2. <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> </div>
Regeln som håller uppe sitsen åker ner	Dels var problemet att surrningen kasade (blev bättre med skåror) men också att en enda surrning fick ta mycket tyngd. Det blev mycket bättre när jag byggde bänken så att både en regel på kortsidan och en på långsidan tog upp tyngden från sitsen (se bild 3). <div style="text-align: right;"> </div>

Listan på problem är ett annat sätt än instruktionen att föra vidare det jag lärt mig av att bygga en bänk.

Illustrerad lista till instruktionen på de verktyg som behövs för att bygga bänken.

Verktyg som behövs för att bygga bänken

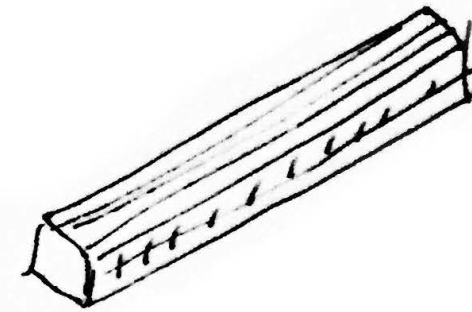
Såg

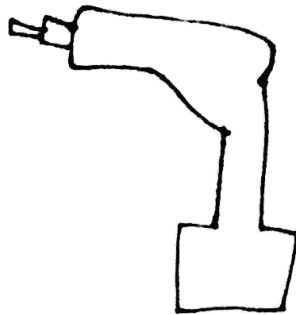
Avbitartång

Kniv

Tumstock
eller linjal

Borr

Yxa

Penna

Mapping mitt exjobb

Aktörer:

JAG

JAG

ARITERTSKOLAN

TORPET SCOUTKÅR TORPET

↳ C
G
A
E
L

STYRELSEN

STYRELSEN

SCOUTLEDARE

NATURRESERVAT

→ STYRELSEN

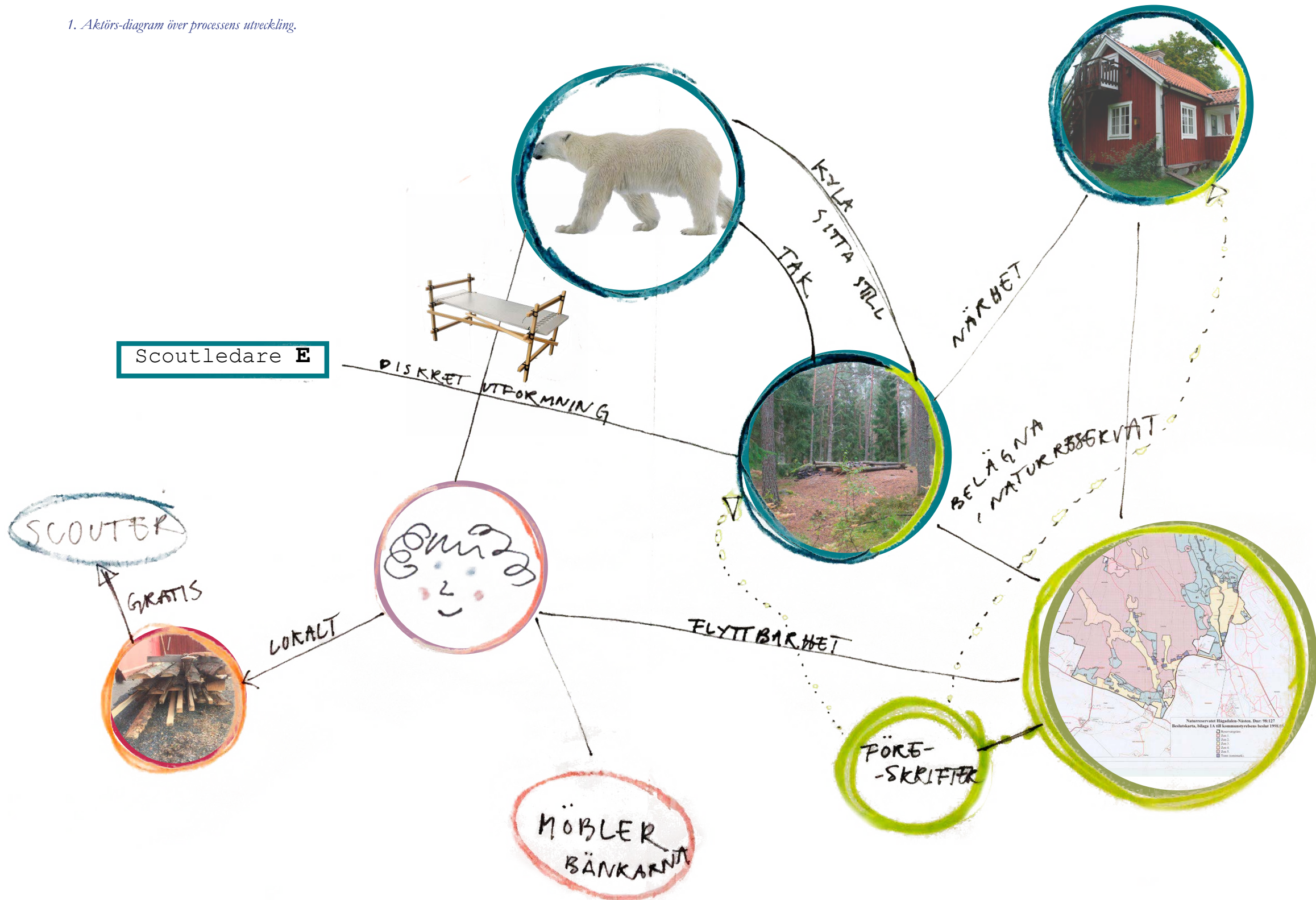
→ ALLA SLUTETK

Del av den lista av aktörer jag använde för diagrammen.

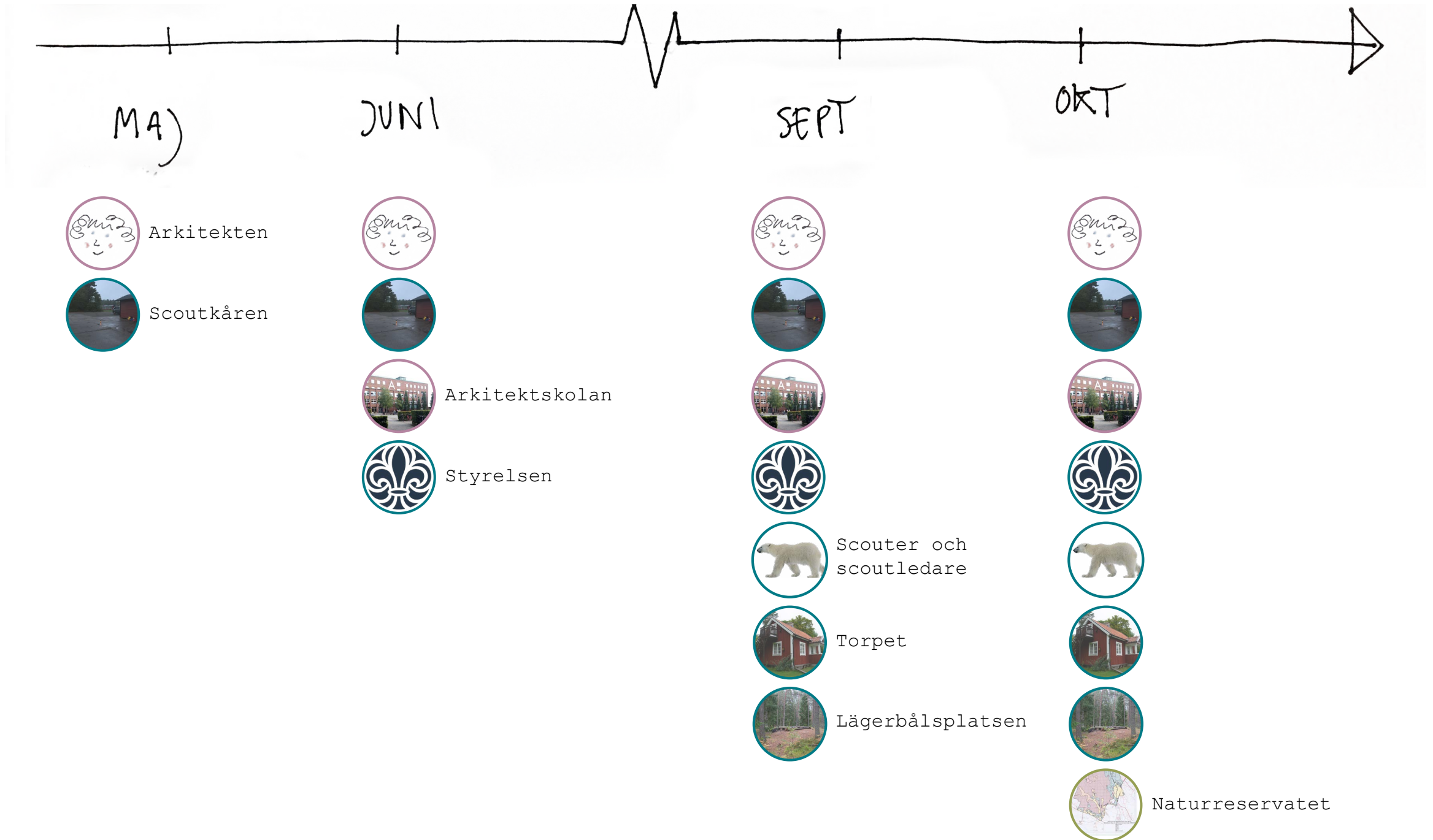
Aktörs-diagram

Aktörs-diagram var ett arbetsätt jag använde mig av när jag kommit en bit in i processen. Dels var det ett sätt att synliggöra aktörer men också för att få ordning på vad som hänt i projektet. Diagrammen gör en annars nästan osynlig process synlig. Att göra aktörs-diagram hjälpte mig att få syn på aktörerna och deras påverkan. Till exempel insåg jag att idén om flyttbarhet inte alls kom från mig utan att det var en av scoutledarna som sagt det först. Det första diagrammet visar processens utveckling och är ett sätt att snabbt beskriva det som en del av gestaltningsmomenten gått igenom. Det andra diagrammet visar när olika aktörer tog plats i processen och hur aktörerna blev fler och fler.

1. Aktörs-diagram över processens utveckling.

2. Aktörers inträde i processen.

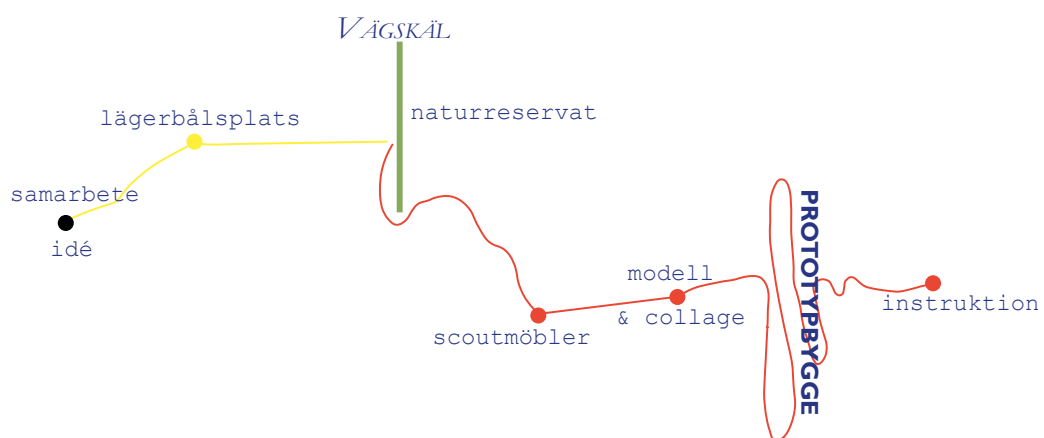
Avslutande del

Hur ser processen från idé till byggd form ut när jag som arkitekt är aktiv hela vägen från idé och till byggd form?

Min fråga leder tanken till att den finns en ensam idé som sedan under en spikrak process leder fram till en byggd form. Så har inte mitt arbete sett ut. Jag har under processens gång insett att aktörer påverkar på så sätt att idéerna blir flera och förändras. Det är inte en ensam idé som sedan blir en byggd form, istället har idén omskapats genom processen och av de aktörer som jag har stött på. Att jag känt så, att idéerna blir fler och förändras, hör ihop med att processen i sig själv hela tiden förändrats. Det har varit en allt annat än rak process. Både start och mål har omförhandlats ständigt.

Tänkt bild av hur processen från idé till byggd form ser ut.

Hur processen har känts för mig.

Hur min process har sett ut i detalj har jag försökt beskriva genom gestaltningsmomenten. När jag som arkitekt är med hela vägen fram till byggd form får jag känna ansvaret för min gestaltning fullt ut. Det räcker inte med bra idé längre. När jag började bygga bänken i fullskala kände jag ett stort ansvar för konstruktionens hållbarhet. Ansvaret blev extra kännbart när jag fick kämpa för att få den att hålla. Den slags ansvar har jag inte upplevt i tidigare projekt på arkitektskolan. Jag kände mig mest osäker i den del av processen när jag byggde prototypbänken. Jag tror inte att det har att göra med att det nödvändigt är mer osäkert att vara i en byggande fas, utan att jag under mina snart fem år på arkitektutbildning lärt mig handskas med många av de osäkerheter jag stötte på tidigare i projektet. När något ska byggas på riktigt, blir jag som arkitekt beroende av andra och samhället på ett annat sätt än när ett projekt stannar som idé. Det märkte jag när naturreservatet klev in som en aktör jag behövde ta ställning till. Idéer kan stanna nära mig själv, medan byggd form kräver andras godkännande.

Vad gör samarbetet med en extern part med min gestaltningsprocess?

Genom att samarbeta med en extern part har jag närmat mig arkitekturpraktiken och behövt fundera över mig själv som arkitekt i förhållande till någon annan. Andra frågor har kommit i fokus än i de projekt jag gjort på arkitektskolan genom att jag behövt ansvara för budget och konstruktionslösningar. Ibland har det känts som att jag lekt arkitektkontor, att jag låtsats ha min egen arkitektpraktik. Samtidigt har min utbildning varit den främsta ramen för mitt examensarbete, och mitt arkitektkontor har jag därför kunnat driva som ett mellanting mellan låtsas och riktigt. Arbetet har varit en del av min utbildning, scoutkåren har varit införstådda med att jag är fortfarande student och jag har haft en handledare som har stöttat mig i projektet.

Jag skapar mig en praktikerfarenhet men det sker inom ramen för min arkitektutbildning. Examensarbetet och arkitektskolan har varit väldigt definierande för projektet och starka aktörer genom

hela processen. Från utbildningens sida har jag haft deadlines såsom midcrit där jag behövt redovisa mitt arbete. Gentemot scoutkåren har jag däremot haft ett ensamt ansvar att göra mitt jobb. Jag har behövt ta snabba beslut kring gestaltning då jag haft ett datum när jag skulle presentera ett förslag för scoutkåren. Beslut har blivit mindre stora när de måste tas. Samarbetet har skyndat på min gestaltningsprocess. Jag har kommit längre fram i en gestaltning då jag inte kunnat vela kring beslut. Genom samarbetet med en extern part tvingas jag ta fler val och gestaltningsprocessen går på så sätt snabbare framåt.

Samarbetet har också inneburit ett anpassande av min gestaltningsprocess till att producera material som jag tänker kommunicerar bra. För att göra min gestaltning förstådd har jag anpassat det material jag producerat utifrån vad jag tänkt kommunicerar bäst med scoutkåren. Tidigt i processen valde jag bort ritningen till förmån för collaget. Även om jag inte producerat ett ritningsmaterial har jag fortfarande känt att mitt arbetssätt i gestaltningsprocessen är sig likt, jag har inte känt mig låst av att jag behöver anpassa själva det producerade materialet. Däremot har samarbetet varit en övning i kommunikation och ibland har jag funnit det svårt att nå fram med det jag vill säga. Att kommunicera tydligt och lyckas få fram det jag vill säga blir ett extra lager till gestaltningsprocessen.

Hur vill jag arbeta som arkitekt?

Jeremy Till talar om arkitektprofessionens inneslutna värld. Scoutkåren är på många sätt en sluten värld den med, den som inte är scout vet inte mycket om scouting. I mitt projekt har dessa två världar färgat av sig på varandra. Jag som blivande arkitekt har behövt bemöta den bild av arkitektprofessionen som finns utanför professionen. I mitt fall har det handlat om vad scouterna tänker att en arkitekt är och vad de har med sig för tankar om vad en arkitekts arbete är. I mitt försök att arbeta som arkitekt i scouternas värld har det ibland uppstått mindre krockar mellan

min önskan om hur jag vill arbeta som arkitekt och scoutkårens syn på arkitekten. Ett exempel var när jag i slutfasen av projektet skickade instruktionen över hur bänken kunde byggas. Jag hade en tydlig önskan om att instruktionen bara skulle vara till hjälp för scouternas byggande, inte på något sätt ett dokument de måste leva upp till eller bygga precis som jag bestämt just för att jag är arkitekt. Jag lyckades inte kommunicera min önskan, och då klev bilden av professionen in istället. Scoutledarna hade en annan idé kring hur bänkbygget kunde göras än vad som stod i instruktionen, vilket skapade oro hos dem att de inte skulle leva upp till instruktionerna. Den påstått stängda professionen, i form av tanken att en instruktion eller ritning från en arkitekt måste följas, tar plats i scouternas värld.

När Jeremy Till beskriver praktiken och professionen blir det som att det bara finns en slags praktik och en slags profession. För mig finns det många olika sorters praktik och på samma sätt finns det många olika sorters profession. Det hänger ihop med att det finns olika sätt att arbeta som arkitekt och olika ideal att sträva efter som arkitekt. Samtidigt som jag genom samarbetet med en extern part närmat mig en arkitektpraktik önskar jag inte fjärma mig från professionen. Mitt arbete har i mycket handlat om att hitta vilken profession jag vill ta del av, och det hänger i sin tur ihop med hur jag vill arbeta som arkitekt.

Jag vill vara en del av en profession som är praktisknära. Det är för mig den profession som inte förlorar sig i idéerna, utan testar och omförhandlar idéer i praktiken. Samtidigt är en viktig komponent att det finns idéer och ett samtal som pågår, då det stödjer praktiken. Jeremy Till gör i sin text poänger genom att göra uppdelningen av profession och praktik. Det är möjligt att beskriva arkitektens arbete utan att nödvändigtvis göra just den uppdelningen av två kategorier. Det kan handla om olika delar av arkitektens yrke passar in i professionen respektive praktiken men att det inte måste stå i motsatsförhållande till varandra. Jag vill

vara del av en profession för att jag ser det som ett sätt att ta del av andra arkitekters tankar och att ha ett reflekterande arbetssätt. Genom att reflektera, fortsätta att undersöka och ifrågasätta kan jag ta ansvar. Praktiken har andra dimensioner. Praktiken handlar för mig om att lära mig av icke-arkitekter. Det handlar om att kommunicera med en tydlig mottagare i åtanke, att känna ansvaret på riktigt och i vissa fall att nå fram till en byggd form.

Reflektion

Genom samarbetet med en extern part har jag lyckats skapa mig den kontext som i arkitektskolans värld oftast stannar på ett fiktivt plan. Scoutkåren, naturreservatet och arkitektutbildningen är alla en del av de många aktörer som tillsammans skapat kontexten för mitt arbete. Då mitt arbete varit beroende av andra har jag inte kunnat styra allt. Under arbetets gång har det varit väldigt viktigt att jag hela tiden varit medveten om att det kunde sluta hursomhelst. Eftersom det kunde sluta hursomhelst var det viktigt att jag hade med mig insikten att det inte fanns något slut som var bättre eller sämre, det fanns inget optimalt utfall av projektet (alltså den bästa gestaltningen) utan bara en process som jag kunde lära mig mer eller mindre av. Ibland har det känts tufft eftersom processen varit så oförutsägbar. Då har det varit skönt att jag inte varit själv i projektet. Scoutkåren har under projektets gång varit ett stort stöd i mitt arbete, dels för att vi gjort detta projekt tillsammans, dels för att jag faktiskt haft någon som förväntat sig något av mig. Det har varit bra för mitt arbete att jag behövt leverera material till ett visst datum eller ta vissa beslut innan en viss dag. På så sätt har jag kommit längre än vad jag hade gjort annars. Besluten blir mindre allvarliga när de ändå måste tas, det går inte att fundera hur länge som helst eller ändra sig om och om igen (vilket är möjligt på ett annat sätt när man är ensam i ett projekt).

Ett genomgående problem i mitt arbete har varit att jag från början definierade examensarbetet negativt, som en motsats till något. Jag ville göra något annat än det jag gjort på arkitektskolan och därför blev definitionen av mitt arbete att jag ville göra det jag inte gjort på skolan. Det sättet att definiera mitt arbete gjorde att jag kände mig låst av det jag var negativ mot och det negativa kom att styra. Under arbetets gång har jag aktivt försökt komma bort från den negativa definitionen och arbetat med att definiera vad jag gör i positiva termer. Att prata om mitt arbete i positiva termer har hjälpt mig att komma vidare i mina tankegångar och att inte

fastna i det negativa. Genom att definiera något i motsats skapas också ett motsatspar av negativt / positivt. Det har jag aktivt försökt jobba mig bort från och i stället se det som att det finns olika sätt att arbeta som arkitekt, och att jag i mitt examensarbete ville hitta mitt eget sätt. Det som jag inte ville göra behöver inte vara negativt, det är bara något annat.

Den negativa definitionen handlar också om att jag velat lära mig det som jag inte tycker att jag lärt mig så mycket av under arkitektutbildningen. Genom arbetet har jag lyckats med att lära mig mer om det jag inte kunde så mycket om, såsom samarbete, kommunikation, hantera budget och att bygga min egen gestaltning. Samtidigt har jag tillfälligt glömt bort, både medvetet och omedvetet, en del av det jag faktiskt lärt mig av utbildningen och inte alltid tagit med mig de kunskaperna in i projektet. Under utbildningen har jag lärt mig en rumslig förståelse, hittat ett ritande arbetssätt, övat upp en förmåga att se till många faktorer samtidigt, lärt mig att ta till mig andras tankar kring arkitektur och att relatera dem till mina egna tankar. För en stund behövde jag glömma bort en del av det jag lärt mig för att våga lära mig något nytt och ta steget ut i något okänt. Trots det har alla kunskaper varit kvar på ett omedvetet plan, jag kan inte radera det jag lärt mig. Att inte använda mig av ritningar var ett sådant ställningstagande som gjorde att jag tog bort en del av min kompetens. Det underlättande till början kommunikationen med scoutkåren men det hade inte behövt vara ett så bestämt val. Om jag hade funderat över när jag skulle återta och aktivera den kunskapen om att skapa ritningar som jag gömt undan hade det kunnat ge mer till projektet i vissa skeden.

Det svåra i mitt arbete har varit att lyckas göra översättningen av det jag lärt mig på arkitektskolan till en yttre värld av osäkerheter. När det varit svårt har jag ibland reducerat min roll som arkitekt och fallit in i den, för mig, på många sätt bekvämare rollen av scoutledare. Det är samtidigt en reduktion som gett mig tillgång

till vissa rum och på vissa sätt var reduktionen nödvändig för att hitta hur jag vill arbeta som arkitekt. Mitt arbete har präglats av att jag velat lära mig av att göra. Att behålla fokus på det jag gör har varit möjligt genom att jag inte jämfört mig med andra. Mitt examensarbete har, med sitt fokus på min personliga gestaltungsprocess, till viss del skett i sin egen bubbla som till viss del varit avstängd från arkitektvärlden. Jag har arbetat med få referenser till arkitekter som arbetar i den profession som jag vill tillhöra. Det positiva med arbetet i bubblan har varit att jag verkligen fått det fokus på processen som jag önskat och att jag kunnat utforska processen självständigt. Jag har inte studerat någon annans process och försökt följa den. På så sätt har jag lagt energi på att vara uppmärksam på min egen process och analysera den. Ett alternativt förhållningssätt hade kunnat vara att ta mig ur min bubbla och skaffa mig fler förebilder i arkitektvärlden för att studera deras arbetsmetoder. Om jag från början definierat mitt arbete starkare och tydligare i positiva termer hade kanske en följd av det blivit att jag hittat flera sätt att ta in min arkitektkompetens i projektet. Med en mer positiv definition av mitt arbete redan från början hade fokus kunnat ligga mer på att hitta och lära mig av de arkitekter som arbetar på liknande sätt som jag ville arbeta på. Nu har jag lagt mycket tid och energi på att säga vilken arkitekt jag inte vill vara, vilket inte alltid lett mig framåt i hur jag faktiskt vill arbeta som arkitekt. Om jag hade sökt upp fler arkitekter som verkar i en arkitektroll som jag vill eftersträva, hade jag kanske också varit mer bekväm med att prova på den rollen. Samtidigt finns det en styrka i att inte fastna i förebilder. Jag har inte följt någon annans process utan hittat min egen. Genom att jag fokuserat på att göra och på min egen process utan referenser till arkitektvärlden och genom att ibland aktivt ta avstånd från de kunskaper jag har som arkitekt, har jag ändå upptäckt och uppvärderat att jag tillhör en profession och insett vilka mina kunskaper som arkitekt kan vara. Om man tappar bort något och sedan saknar det inser man ju dess värde.

Genom mitt arbete har Al Borde ensamt fått stå för det positiva på många sätt. Mitt arbete hade sett annorlunda ut om jag sökt upp och aktivt tagit in fler positiva förebilder. I Al Borde som förebild finns det en dubbelhet. Al Borde har inspirerat genom att jag tagit till mig idén om den byggande arkitekten. Samtidigt hör idén om att arkitekten ska vara med i den byggande fasen mycket ihop med arkitekten vill ha kontroll hela vägen. I de roller där jag inte var den byggande arkitekten utan velat vara den arkitekt som erkänner att allt inte går att kontrollera, till exempel när jag kommunicerade med scoutledarna och gjorde övningar med scouterna, hade jag kunnat studera en annan förebild som kunde hjälpt mig att ta in min arkitektkompetens i dessa sammanhang. Översättningen från den trygga och kontrollerade miljö som skolan är till en värld av osäkerheter har nog varit svårare än jag förstått under processens gång. Troligen hade att jag vågat ta mer plats i min arkitektroll om jag hade haft en förebild som varit den arkitekt som jobbar med insikten att allt inte kan kontrolleras. Samtidigt är Al Borde en väldigt unik förebild för mig, då jag har förstahandskunskap om kontoret som jag inte läst mig till utan själv upplevt. Just förstahandskunskap, att lära sig genom att göra, har varit viktigt för mig under arbetet och på sätt har känt att det inte gav mig så mycket att läsa om andra arkitekters arbetsmetoder. För att inspireras hade jag velat komma närmre det faktiska arbetet. När jag hittat litteratur om arkitektkontor är sällan arbetsmetoder beskrivna i detalj utan fokuset ligger på byggnader. Ett möjligt sätt att hitta den information hade kunnat vara att intervjua arkitekter som jag fann intressanta, och där jag i intervjuerna hade kunnat styra in samtalet på arbetsmetoder och process.

Mitt arbete har på många sätt handlat om uppdelningar. Nu när jag ser tillbaka på mitt arbete inser jag att jag ibland själv delat upp eftersom jag letat efter uppdelningar. På ett sätt har jag fallit på mina egna förutfattade meningar och letat efter professionen, praktiken och arkitektbubblan. Uppdelningarna i olika kategorier,

såsom profession och praktik, har hjälpt mig att sätta fingret på tankar jag har haft med mig och upplevelser jag varit med om. Att ha kategorier gör att det går att sortera i tankarna och upplevelserna. Samtidigt är kategorier alltid förenklingar. Förenklingen har gjort att jag lätt fastnat i att det finns positivt och negativt, i stället för att det bara finns olika sätt. När jag har sammanställt mitt examensarbete i den här rapporten har jag insett att mycket under processens gång har handlat om att ta ansvar för ens beteende. Eftersom jag vill röra mig i en osäker värld ställs jag också inför riktiga och viktiga val. I mitt fall var det största valet att besluta om att inte bygga något på naturreservatets mark, även fast det var det jag och scoutkåren hade beslutat om i vår första överenskommelse. Jag gjorde ett val att göra annorlunda. Utanför bubblan måste jag ta egna beslut som jag kan stå för.

Källor

Kärrholm, Mattias (2004). *Arkitekturens territorialitet: till en diskussion om territoriell makt och gestaltning i stadens offentliga rum*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2004. <https://lup.lub.lu.se/search/ws/files/4382198/1472315.pdf>

Till, Jeremy. (2009). *Architecture depends*. Cambridge, Mass.: MIT Press

Yaneva, Albena (2012). *Mapping controversies in architecture*. Farnham: Ashgate

Yaneva, Albena (2009). *Made by the office for metropolitan architecture: an ethnography of design*. Rotterdam: 010 Publishers

Bildkällor

Skalgubbar.se

Eniro

Google maps

Scoutmöbler

Flyttbara bänkar och bord för användning vid torpet till lägerbål och annat

Med flyttbara möbler går det att ha möten och lägerbål på olika ställen. Detta gör det möjligt att ibland hålla till på mer tillgängliga ställen än skogen. Scoutmöblerna är en resurs vid lägerbål men även vid matlagning och andra aktiviteter.

Scoutmöblerna består av trä och sisalgarn och tekniken är surring. Detta ger en enkel konstruktion som gör det möjligt för scouterna att bygga själva.

Innehåll:

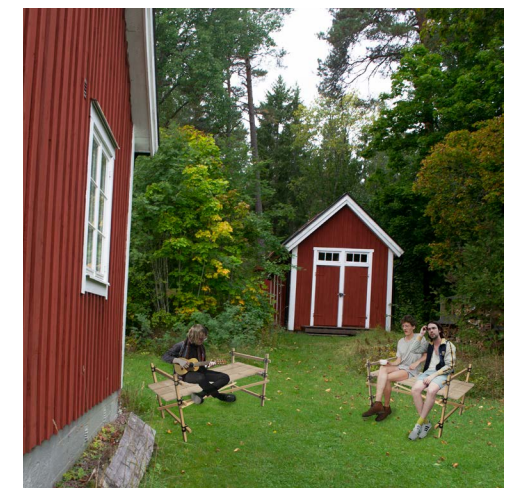
Exempelbilder	s.2-3
Scoutbänken	s.4
Scoutbordet	s.5
Konstruktion & material	s.6
Flyttbarhet & naturreservat	s.7
Budget	s.8

1

Eftersom bänkarna går lätt att flytta kan de användas på många ställen på tomten.

Bänkarna möjliggör möten på ställen som är mer tillgängliga än lägerbålsplatsen.

3

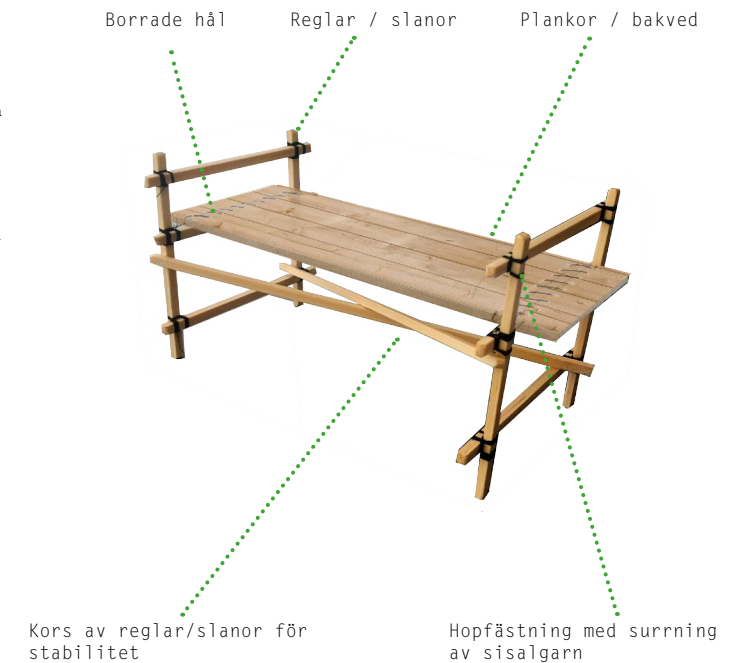

Bordet kan användas som yta för matlagning

Scoutbänken

Sidostyckena är regler eller slanor hopsurrade med sisalgarn. Bänksitsen är av bakved eller plank. I bakveden / plankorna borras det hål i ändarna så att de kan fästas genom att sisalgarn träs i hålen och runt sidostycket.

Bänken är ca 40 cm bredd och 1-1,5 m lång.

4

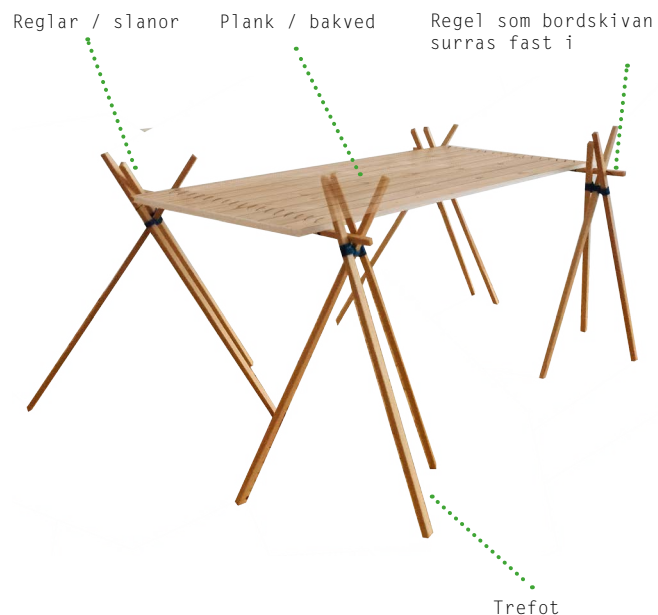
Scoutbordet

På scoutbordet består benen av trefötter. Tanken med trefoten är att den kan hjälpa till att stabilisera bordet på ett ojämnt underlag. Trefoten kan fällas ihop när den inte används.

Bordsytan består av bakved / plank som på samma sätt som i bänken surras fast på en slana / regel. Bordsytan med den fastsurrade slanan läggs sedan i klykan på trefötterna.

Trefötterna och bordsytan sitter inte ihop och kan därför förvaras utan att det tar så mycket plats.

Bordsytan är 90 cm bred och 180 cm lång.

5

Konstruktion & material

I förslaget har jag valt att ha fokus på scoutmetoder vad gäller byggande och då främst surring. Möblerna består endast av de billiga naturmaterialen trä och sisalgarn.

Konstruktionen är anpassad för att det ska vara enkelt att bygga utan mycket förkunskaper så att scouterna kan bygga själva. Det enda i konstruktionen som kräver en maskin är att det ska borras hål i bänkytan och bordskivan. Annars är det surring som gäller. Byggandet av möblerna blir på så sett ett bra tillfälle för scouterna att öva sig på surring. De två exempel jag presenterade kan ses som en bas som det kan göras tillägg eller justeringar till utifrån vad scouterna vill bygga.

Genom att delarna surras ihop blir de enkla att ta isär. Det gör det möjligt att bara byta en enstaka del som har ruttnat. Det är också enkelt att bättra på en surring som gått upp.

6

Flyttbarhet & naturreservat

Dragontorpet ligger i naturreservatet N och därför är det strikt reglerat vad som får göras. Detta gäller även på tomtmark som jag förstår det.

En lägerbålsplats är inget som är godkänt att bygga på mark som är naturreservat och därför kan inte jag i egenskap av snart färdig arkitekt rita ett förslag som byggs på mark där det inte är tillåtet. Att vi bygger bänkar som kan flyttas runt gör att vi går runt problemet då det är helt okej att ställa ut möbler i naturreservatet som sedan plockas undan.

Förutom detta tror jag att det är en stor fördel för er att ha bänkar som kan användas på flera ställen. Till exempel kan ni ha lägerbål och möten på olika platser runtom huset. Genom att variera var ni samlas för lägerbål och möten kan ni främja tillgängligheten då ni kan mötas på en plats om är lättare att nå än lägerbålsplatsen inne i skogen. Bänkarna ger också möjligheten att utnyttja sittplatserna inte bara vid lägerbål. Med bordet går det att få mer yta när det behövs, till exempel vid matlagning.

7

Budget

Denna budget har jag beräknat utifrån material och priser på en byggmarknad. Jag har också kontakt med en lokal såg strax utanför Uppsala som kan sälja virke som troligen är ännu billigare. Då har jag tittat på bakved för bänkskiva och bordskiva samt slanor för sidokonstruktion och trefot. Bakved är en restprodukt och bland det billigaste virket som finns att köpa.

Bakved

Kostnadsberäkningar

Kostnad per bänk:	200 kr/st
Antal bänkar:	10 st
Totalt:	2000kr

Kostnad per bord:	400 kr/st
Antal bord:	2 st
Totalt:	800 kr

Total kostnad för byggandet av möblerna:
2500 - 3000 kr

8

Bygg en scoutbänk!

Design och instruktion: Tora Pederby

Material som behövs för att bygga bänken

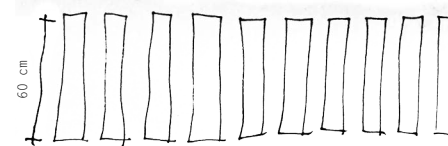

ca 100 m surrgarn

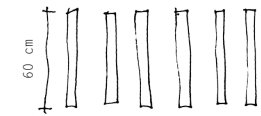
60 cm långa bitar bakved

TJOCK SLANA

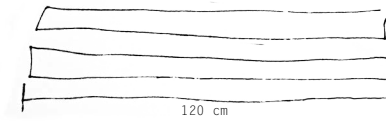

10 st 60 cm långa bitar, ca 4,5 cm breda x 4,5 cm tjocka

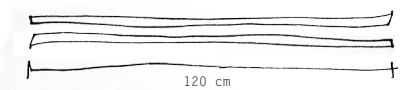
SMAL SLANA

6 st 60 cm långa bitar, ca 2,5 cm breda x 3,6 cm tjocka

2 st 120 cm långa bitar, ca 4,5 cm breda x 4,5 cm tjocka

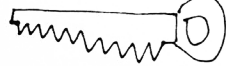

2 st 120 cm långa bitar, ca 2,5 cm breda x 3,6 cm tjocka

1

3

Verktyg som behövs för att bygga bänken

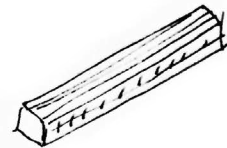
Såg

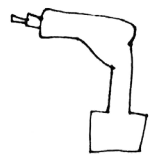
Avbitartång

Kniv

Tumstock eller linjal

Borr

Yxa

Penna

2

Så här bygger ni scoutbänken - kortversionen!

① Två likadana kortsidor surras ihop.

② Kortsidorna sätts ihop av två långa tjocka slantar (rosa i bilden).

③ För stabilitet surras två långa smala slantar och fyra korta smala slantar fast.

④ Sist surras sitsen fast.

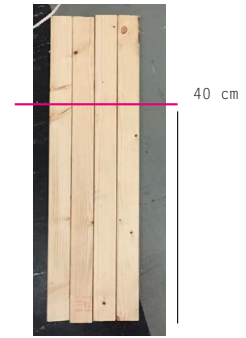
4

Kortsidorna

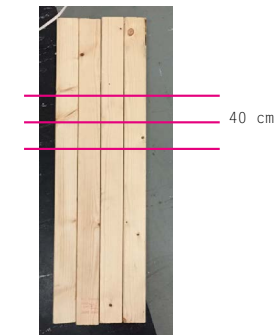

5

- ② Mät upp 40 cm från benets nedre kant och markera.

- ③ Använd en tjock slana som mått för att markera var skårorna ska vara. Den översta skåran är en tjock slanas bredd över 40 cm och den andra skåren är en bredd under 40 cm. Den sista skåran är på 40 cm-strecket.

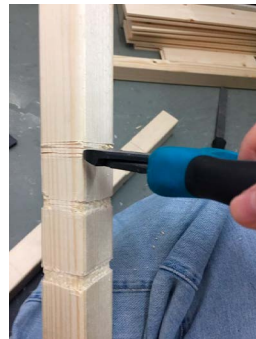

7

Kortsidorna

Skåror

För att surrningen ska fästa bättre behövs tre skåror i bänkens ben. I slutändan ska skåror se ut ungefär som på bilden här bredvid.

- ① Ta fram fyra tjocka slanor som är 60 cm långa. Dessa kommer bli bänkens ben.

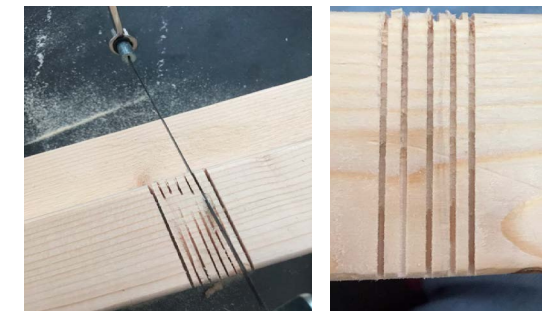

6

- ④ Såga snitt vid markeringarna för skårorna. Såga bara någon millimeter ner.

Såga flera snitt bredvid varandra tills varje skåra är 1-2 cm breda.

Såga på alla fyra sidor.

- ⑤ Använd en avbitartång eller kniv för att gröpa ur snitten ni sågat. Det är bara bra om ytan blir ojämn.

Ta gärna bort lite extra i kanten där snitten möts (se den rosa cirkeln på bilden).

8

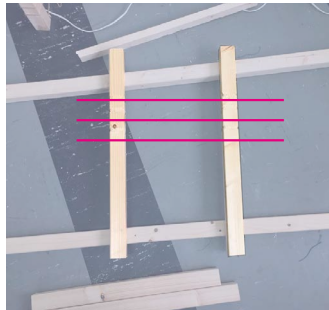
Kortsidorna

Surrning

Första steget är att surra fast två tjocka slanor på benen så att resultatet blir som på bilden här bredvid.

- ① Lägga benen med skårorna uppåt. Använda några tjocka slanor som stöd under så blir det lättare att surra.

Slanorna som ska surras fast är 60 cm långa tjocka slanor.

- ② Börja surra den översta slanan. Lägga slanan på plats så att en stående tjock slana passar in i ytterhörnen. Surra fast slanan i båda benen.

- ③ Nästa steg är att surra fast den nedersta slanan. Placera underkanten på slanan ca 10 cm från benens nederkant.

Precis som i förra surrningen använder ni en stående regel för att kontrollera att hörnen blir 90 grader.

Nu ska kortsidan se ut ungefär så här.

Nästa steg är att surra fast mittenslanan så att kortsidan ser ut så här. Mittenslanan är också en 60 cm lång tjock slana. Följ instruktionerna på nästa sida.

- ④ Vänd på det ni surrat så att de övre och nedre slanorna ligger ner mot marken.

Lägg ut mittenslanan mellan mittensskåran och den nedersta skåran.

- ⑤ Surra fast mittenslanan och tänk på att lägga surrningen i skåran.

Kortsidorna

Diagonal

- ① Sista steget på kortsidan är en diagonal för bättre stabilitet. Lägg en 60 cm lång smal slana diagonalt mellan den översta och nedersta slanan.

- ② Surra fast ordentligt! Nu är den ena kortsidan klar.

Bygg två kortsidor innan ni kan fortsätta med nästa steg, ihopsättning.

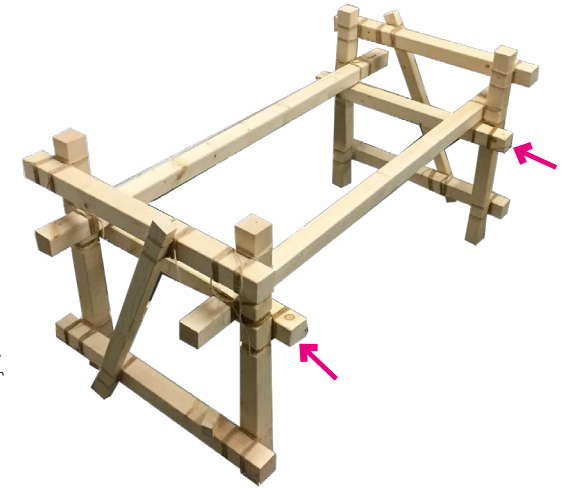

13

Ihopsättning

Surrning

- ① Ställ upp kortsidorna med ungefär en meters mellanrum. Mittenslanorna ska vara vända in mot mitten av bänken (se de rosa pilarna i bilden).

- ② Lägg upp de två 120 cm långa tjocka slanorna på mittenslanorna. Placera de långa slanorna innanför benen.

Ihopsättning

155

- ③ Surra fast de långa slanorna i kortsidornas ben.

Tänk på att surra i skåror.

I den nedersta skåran surrar ni över den gamla surrningen.

15

14

16

156

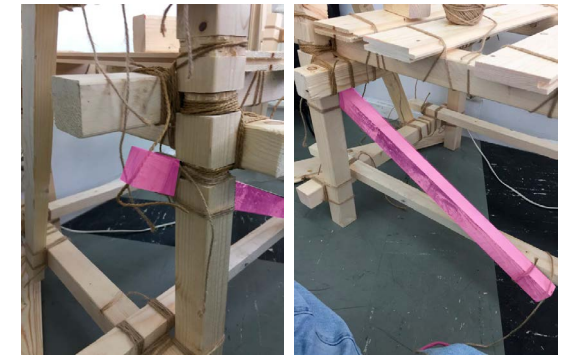
Diagonaler

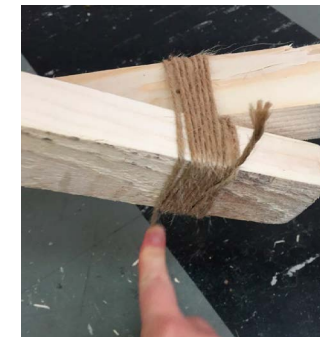
17

- ③ Placera en 60 cm lång smal slana diagonalt från insidan av benet ner till mitten på den liggande smala slanan.

Surra först fast slanan i benet.

- ③ Surra sedan fast diagonalen i den liggande slanan. Här får ni göra en surrning där ni lindar runt de två slanorna. Naja ordentligt runt surrningen.

19

Diagonaler

Surrning

- ③ Lägg upp de två 120 cm långa smala slanorna på kortsidornas nedre slanor.

- ③ Placera de smala slanorna med ett avstånd av ungefär 2 cm från benen. Surra fast i den nedre slanan.

18

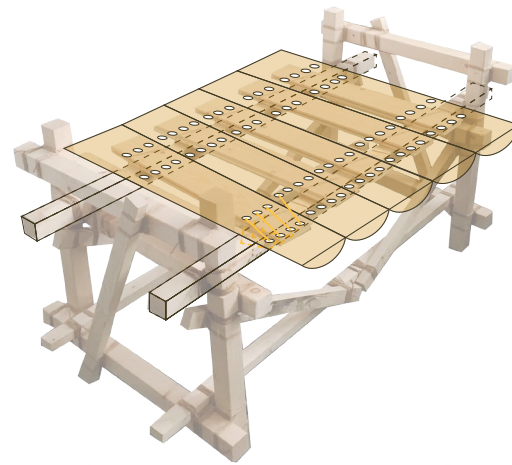
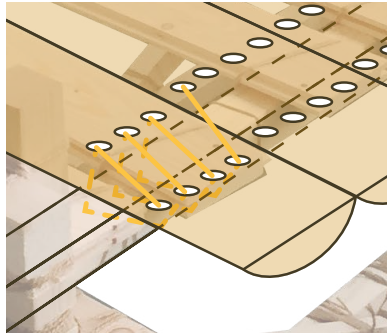
Sitsen

20

Sitsen

Sitsen består av bakved som läggs på de liggande långa slanorna. Bakvedens runda sida kan behövas jämnas till med en yxa innan den läggs på. Sitsen hålls fast av surrgarn som träs runt slanan och bakveden. Om bakveden är bredare än ca 20 cm kan ni behöva borra håll i den för att trä igenom surrgarnet genom hålen.

Sista fix!

Alla surrningar ska målas med en blandning av tjära och linolja, så att de håller bättre.

21

Bra jobbat!

Nu är bänken klar. Dags att provsitta!

22

